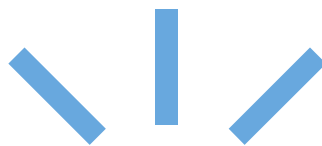

Monipaikkainen elämä ja työnteko Pohjois-Pohjanmaan maaseudulla

Teemahaastattelujen tuloksia

Anna Kupila, Helka-Liisa Hentilä

**KERTTU SAALASTI
INSTITUUTTI**

**OULUN
YLIOPISTO**

Mikroyrittäjyyskeskus MicroENTRE

Oulun yliopiston Arkkitehtuurin yksikkö

Anna Kupila, Helka-Liisa Hentilä

**MONIPAIKKAINEN ELÄMÄ JA TYÖNTEKO POHJOIS-POHJANMAAN
MAASEUDULLA**

Teemahaastattelujen tuloksia

OULUN YLIOPISTO

Kerttu Saalasti Instituutin julkaisuja

Mikroyrittäjyyskeskus MicroENTRE

Oulun yliopiston Arkkitehtuurin yksikkö

ISBN 978-952-62-3102-0 (painettu)
ISBN 978-952-62-3103-7 (elektroninen)

ISSN 2489-3501 (painettu)

Anna Kupila, Helka-Liisa Hentilä
Monipaikkainen elämä ja työnteke Pohjois-Pohjanmaan maaseudulla. Teema-
haastattelujen tuloksia.

Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikön yhdyskuntasuunnittelun ryhmä

Oulun yliopiston Kerttu Saalasti Instituutin julkaisu 6/2021

Nivala

Tiivistelmä

Tämä raportti käsittelee Oulun yliopistolla käynnissä olevan ”*Maaseudun monipaikkaisen asumisen, yrittämisen ja etätyöskentelyn edistämisen keinot Pohjois-Pohjanmaalla*”(MOPPI) -hankkeen ensimmäisessä vaiheessa toteutettuja asukashaastatteluja ja niiden keskeisimpiä tuloksia. Asukashaastattelujen toteuttamisesta ja tulosten analysoinnista on kesällä 2021 vastannut arkkitehtuurin yksikön yhdyskuntasuunnittelun tutkimusryhmän tutkimusavustaja Anna Kupila, joka on osallistunut myös tämän raportin kirjoittamiseen yhdessä professori Helka-Liisa Hentilän kanssa. Hanketta rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskus. Hankkeen tavoitteet nivoutuvat Manner-Suomen kehittämisohjelmaan 2014-2020.

Asukashaastatteluilla pyrittiin selvittämään Pohjois-Pohjanmaan maaseutualueelle kiinnittyneiden työssäkäyvien henkilöiden näkemyksiä monipaikkaisuuden sekä etätyöskentelyn haasteista ja mahdollisuuksista. Haastateltaviksi haettiin henkilöitä, joilla on jo jokin kiinnike Pohjois-Pohjanmaalle esimerkiksi asunnon, vapaa-ajan asunnon, juurien tai työpaikan muodossa. Haastateltaviksi pyrittiin etsimään eri ikäisiä henkilöitä erilaisista elämäntilanteista. Haastatteluilla haluttiin saada esim. maaseutualueiden palveluita ja muita kehittämiskohteita koskevaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Pohjois-Pohjanmaan maaseutualueiden kehittämisessä jo lähivuosien aikana.

Haastatteluiden laadullisena tavoitteena oli selvittää Pohjois-Pohjanmaan maaseudulle kiinnittyneiden henkilöiden näkemyksiä monipaikkaisesta elämästä ja työnteosta alueella. Haastatteluilla oli myös tarkoitus pohjustaa MOPPI-hankkeen seuraavia vaiheita tunnistamalla teemoja, joita voidaan hyödyntää myöhemmin toteutettavissa yritys- ja kuntakyselyissä. Määrällisenä tavoitteena oli toteuttaa 10 haastattelua. Lopullisia haastatteluja toteutui 11 kappaletta ja niihin osallistui yhteensä 14 henkilöä. Asukashaastattelujen määrälliset ja laadulliset tavoitteet toteutuivat.

Haastattelut toteutettiin temahaastatteluina. Kysymysrunko oli jaettu kahdeksaan teemaan, joita olivat asuminen, liikenneyhteydet, työnteke, tietoliikenneyhteydet, palvelut, vapaa-aika ja vapaa sana -osio.

Haastateltavien vastauksissa veto- ja pitovoimaa luovina tekijöinä korostuivat maaseudulla asumisen tuoma rauha ja luonnon tarjoamat mahdollisuudet. Kuitenkin myös monipuolisempia palveluja toivottiin esimerkiksi lapsille ja nuorille. Tämä oli sikin tärkeää, jotta myös nuorempi väestö saadaan viihtymään ja juurtumaan alueille.

Liikkuminen maaseudulla keskittyi selvästi henkilöautoiluun, jonka rinnalle moni toivoi toimivampaa julkista liikennettä, joka sujuvoittaisi esimerkiksi kaupungissa asiointia. Moni vastaajista oli viimeisen vuoden aikana työskennellyt etänä maaseudulta käsin ja oli kiinnostunut ainakin jossain muodossa jatkamaan sitä myös tulevaisuudessa. Tietoliikenneyhteydet nähtiin erittäin merkittävänä etätyöskentelyn teolle maaseudulta käsin. Palveluja koskevat tarpeet ja kehitystoiveet olivat moninaisia. Esille nousivat esimerkiksi terveyspalvelut ja monipaikkaisen eläjän mahdollisuudet käyttää niitä. Kiinteistö- ja jätehuollon palveluissa nähtiin kehittämistarpeita mm. lumen aurauksen ja jätteiden lajittelupisteiden osalta.

Haastateltavista moni aikoi jatkaa maaseudulla asumista ja monipaikkaista elämää myös tulevaisuudessa, mutta joukossa oli myös sellaisia henkilöitä, jotka suunnittelivat kaupunkiin muuttoa maaseudun palvelutarjonnan puutteiden vuoksi. Monipaikkaisuus koettiin positiiviseksi ilmiöksi, jonka ajateltiin tuovan uusia mahdollisuuksia ja uudistavan totuttuja työskentely- ja ajanviettotapoja. Esille nousi kuitenkin myös pohdintoja rakenteellisista haasteista liittyen siihen, miten monipaikkaisuutta on mahdollista toteuttaa kestävästi ja tuoda sen edut mahdollisimman monen saataville.

Asiasanat: monipaikkaisuus, monipaikkainen asuminen, maaseutu, maallemuutto, etätyö

Anna Kupila, Helka-Liisa Hentilä
Multi-location Life and Work in the Rural Area of Northern Ostrobothnia. Results of Thematic Interviews

Oulu School of Architecture, Urban planning team

Publication of Kerttu Saalasti Institute of the University of Oulu 6/2021
Nivala, Finland

Abstract

This report examines the interviews conducted in the first phase of the ongoing project “*Ways to Promote Multiple Rural Housing, Entrepreneurship and Telework in Northern Ostrobothnia*” (MOPPI) at the University of Oulu and their main results. In the summer of 2021, Anna Kupila, Research Assistant in the Urban Planning Research Group of the Architecture Unit, was responsible for conducting the interviews and analyzing the results. She has also participated in writing this report together with Professor Helka-Liisa Hentilä. The project is funded by the Northern Ostrobothnia Centre for Economic Development, Transport and the Environment. The objectives of the project are linked to the Rural Development Programme for Mainland Finland 2014–2020.

The aim of the resident interviews was to find out the views of employed people attached to the rural area of Northern Ostrobothnia on the challenges and opportunities of pluralism and teleworking. People who already have an attachment to Northern Ostrobothnia, for example in the form of an apartment, holiday home, roots or workplace, were sought for interviews. The aim was to find people of different ages in different life situations for interviews. The purpose of the interviews was to obtain information on, for example, services and other development targets in rural areas, which can be utilized in the development of rural areas in Northern Ostrobothnia in the coming years.

The qualitative goal of the interviews was to find out the views of people attached to the rural areas of Northern Ostrobothnia about multi-site life and work in the area. The interviews were also intended to pave the way for the next stages of the MOPPI project by identifying themes that can be utilized in subsequent company and municipal surveys. The quantitative target was to conduct 10 interviews. There were 11 final interviews and a total of 14 people participated. The quantitative and qualitative goals of the resident interviews were achieved.

The interviews were conducted as thematic interviews. The body of the question was divided into eight themes, which were housing, transport connections, work, telecommunications connections, services, leisure and free speech.

In the answers of the interviewees, the peace brought by living in rural areas and the opportunities offered by nature were emphasized as factors that created traction and holding power. However, more diverse services were also wanted for children and young people, for example. This would be important in order to make the younger population also feel comfortable and take root in the areas.

Mobility in rural areas was clearly focused on passenger cars, alongside which many wanted more efficient public transport, which would make business in the city, for example, smoother.

Many of the respondents had worked remotely from the countryside over the past year and were interested, at least in some form, in continuing it in the future. Telecommunication connections were seen as very important for teleworking from the countryside. Needs for services and development aspirations were diverse. For

example, health services and the possibilities for a multi-site resident to use them came to the fore. Development needs were seen in real estate and waste management services, e.g. snow plowing and waste sorting points.

Many of the interviewees planned to continue living in rural areas and living in multiple places in the future, but there were also those who planned to move to the city due to shortcomings in the provision of rural services. Multi-location was seen as a positive phenomenon that was thought to bring new opportunities and renew familiar ways of working and spending. However, there were also reflections on the structural challenges of how to implement diversity in a sustainable way and make its benefits available to as many people as possible.

Keywords: multi-location, multi-location housing, rural areas, migration, teleworking

Sisällys

1	Alkusanat	9
2	Johdanto	11
2.1	Monipaikkaisuuden tilannekuva ja käsitteet	12
2.2	Muita tutkimus- ja kehityshankkeita.....	15
3	Asukashaastattelut	19
3.1	Asukashaastattelujen tavoitteet	19
3.2	Asukashaastattelujen toteutus	19
3.3	Asukashaastattelujen rakenne	19
3.4	Asukashaastattelujen tulokset	22
3.4.1	Yleiset kysymykset.....	22
3.4.2	Asuminen.....	23
3.4.3	Liikenneyhteydet	30
3.4.4	Työnteko	31
3.4.5	Tietoliikenneyhteydet	34
3.4.6	Palvelut	35
3.4.7	Vapaa-aika	38
3.4.8	Vapaa sana.....	39
4	Yhteenveto	45
4.1	Yleiset kysymykset	45
4.2	Asuminen.....	45
4.3	Liikenneyhteydet	46
4.4	Työnteko.....	46
4.5	Tietoliikenneyhteydet.....	47
4.6	Palvelut.....	47
4.7	Vapaa-aika.....	48
4.8	Vapaa sana.....	49
4.9	Asukashaastattelujen johtopäätökset.....	50
	Kiitokset	51
	Lähteet	53
	Liite 1. Esimerkki asukashaastattelujen kysymyspatteristosta	59

1 Alkusanat

Oulun yliopistolla on käynnistynyt vuoden 2020 joulukuussa ”Maaseudun monipaikkaisen asumisen, yrittämisen ja etätyöskentelyn edistämisen keinot Pohjois-Pohjanmaalla” (MOPPI) -hanke. Hanke on käynnissä vuoden 2022 loppuun. Se toteutetaan yhteistyössä Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikön ja Kerttu Saalasti Instituutin Mikroyrittäjyyskeskus MicroENTREn kanssa. Hankkeella on neuvoa-antava, rahoittajan ja sidosryhmien edustajista koostuva seurantaryhmä. Seurantaryhmän jäseniä ovat:

Esa Aunola, Pohjois-Pohjanmaan kylät
Antonia Husberg, Maa- ja metsätalousministeriö
Marjo Kolehmainen, Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät
Kukka Kukkonen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Jenni Lemettinen, Vesannon kunta
Pirjo Onkalo, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Riitta Vanhala, Kotiseutuliitto
Taina Väre, Kuntaliitto

MOPPI-hanke keskittyy selvittämään monipaikkaisen asumisen, etätyön ja yrittämisen lisäämisen nykyisiä ja uusia mahdollisuuksia sekä tunnistamaan aihepiiriin liittyviä haasteita Pohjois-Pohjanmaan kuntien, yritysten sekä asukkaiden näkökulmista. Pohjois-Pohjanmaan alueesta laaja osa on harvaan asuttua tai ydinmaaseutua. Näiden alueiden väestönkehitys on ollut koko 2000-luvun ajan laskeva ja työpaikka-kehitys on jäänyt polkemaan paikalleen. Monipaikkaisuuden, työn muutoksen sekä liikenne- ja viestintätekniikan kehityksen myötä on tarjolla mahdollisuus kääntää tätä väestö- ja työpaikkakehityksen suuntaa. Tavoiteltaessa uusia muuttajia tai vapaa-ajan asukkaiden sitoutumista monipaikkaiseen elämään ja työskentelyyn maaseutualueilla, voidaan havaita, ettei maaseudulla osin tai kokonaan asuvien sekä siitä kiinnostuneiden henkilöiden ja yritysten tarpeista tiedetä kovin paljon.

MOPPI-hanke pyrkii tuottamaan tietoa, jota kohderyhmät voivat käyttää hyödyksi alueen kehittämisessä sekä lisätä kohderyhmien ymmärrystä ilmiöstä ja muutoksen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä edistävistä keinoista ja kehityssuunnista. Hanke pyrkii tunnistamaan ja vahvistamaan Pohjois-Pohjanmaan kuntien, asukkaiden sekä yritysten osaamista, muutoskyvykkyyttä ja muutoksien tuomien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Lisäksi hankkeen yhteydessä kootaan keinovalikkoa alueen toimijoiden käyttöön.

Hankkeessa kerätään tietoa ilmiöstä asukashaastattelujen sekä yritys- ja kuntakyselyjen avulla. Hankkeen tavoitteet ovat Manner-Suomen kehittämisohjelman 2014-2020, Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman ja Pohjois-Pohjanmaan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 mukaisia.

2 Johdanto

Monipaikkaisuus ja etätyöskentely yleistyivät koronapandemian levitessä Suomeen kevättalvella 2020. Vaikka etätyö ja monipaikkaisuus eivät itsessään ole uusia ilmiöitä, ovat ne viime vuosina nousseet aivan uudella tavalla yleiseen keskusteluun. Jotta yhteiskuntaa voidaan kehittää toimivaan suuntaan myös yleistyneen etätyöskentelyn ja monipaikkaisuuden näkökulmasta, on tutkittava ja ymmärrettävä, millaisia vaikutuksia ilmiöllä voi olla niin valtakunnallisesti kuin paikallisestikin. Viime vuosina onkin eri tahoilla käynnistetty useita tutkimushankkeita monipaikkaisuutta ja etätyöskentelyä koskien (ks. luku 2.2).

Tutkimushankkeiden ohella myös mediassa on käyty vilkasta keskustelua monipaikkaisuudesta ja etätyöstä. Esimerkiksi yleisradion nettisivuilta löytyy hakusanalla ”etätyö” satoja artikkeleja jo pelkästään vuodelta 2021. Keskustelu on pyörinyt erityisesti etä- ja monipaikkaisen työn, erilaisten etätyötilojen, maaseudun vetovoiman sekä vapaa-ajan asuntojen kysynnän kasvun ympärillä. Mediassa on näkynyt useita tarinoita siitä, miten entiset kaupunkilaiset ovat muuttaneet maaseudulle, kokonaan tai väliaikaisesti, samalla tehden sieltä käsin etätöitä muualla Suomessa tai ulkomailla sijaitsevalle työpaikalle. (Krogerus, 2021; Metso, 2021; Wasenius, 2020)

Vaikka etätyö ei ole ollut kaikille toivottu tilanne, uutisoi Kauppalehti helmikuussa 2021 etätyön lisännen ihmisten työtyytyväisyyttä. Artikkelissa kerrottiin Suomen yrittäjien tekemästä kyselystä, jonka mukaan 70 % työelämässä olevista haluaisi tehdä etätöitä myös koronakriisin jälkeen. Eniten kannatusta saa malli, jossa töitä tehtäisiin osin etänä ja osin työpaikalta käsin. (Kantar & Suomen yrittäjät, 2021). Tällaisesta tavasta tehdä töitä käytetään nyt mediassa paljon termiä hybridityö. Moni uskoo työelämän, niin työtilojen, kuin työnteontavan osalta, muuttuvan koronan myötä osin pysyvästi. Esimerkiksi Helsingin sanomat julkaisi keväällä 2021 artikkelin, jossa asiantuntijat toivat esille näkemyksiään työelämän ja työskentelytilojen tulevaisuudesta (Luoma-aho, 2021). Kauppalehti uutisoi keväällä 2021 (Torppa, 2021) muutoksista taivoissa tehdä töitä tulevaisuudessa.

Koska tavan tehdä töitä uskotaan muuttuvan, on syntynyt myös keskustelua siitä, missä työtä tehdään. Etätyö ei suinkaan tarkoita vain kotona tehtävää työtä, vaan sitä voidaan tehdä liki missä vain. Kuluneen vuoden aikana onkin käynnistynyt erilaisia kokeiluja ja luotu pysyvämpiä malleja uusille etätyöskentelytiloille. Hotellit ovat vuokranneet huoneitaan etätyöhön (Mainio, 2021), eri yrittäjät ovat muodostaneet uusia konsepteja etätyöskentelyn sekä monipaikkaisuuden ympärille (Torppa, 2020; Ahola, 2021) ja kunnissa on kokeiltu erilaisia ratkaisuja yhteisten etätyötilojen muodossa (Torppa, 2021). Toiset ovat siirtyneet asumaan pysyvästi vapaa-ajan asunnoille, toiset taas ovat ostaneet tai vuokranneet asunnon maaseudulta. Esimerkiksi Kalajoella on toteutettu lukuisia käyttötarkoituksen muutoksia vaiheittaisten asemakaavojen avulla. Niiden johdosta vapaa-ajan asunnoilla sallitaan jatkossa myös vakituinen asuminen. Ensimmäiset muutokset tulivat voimaan jo ennen koronaa vuonna 2018. Kalajoen kaupunki on halunnut mahdollistaa muutokset, jotka ovat sittemmin poikineet jonkin verran uusia asukkaita ja verotuloja alueelle (Murtovaara, 2021).

Kalajoen loma-asuntojen käyttötarkoituksimuutokset ovat olleet vertailukohtana myös Oulussa, kun aloite Virpiniemessä Meriniemen ja Kellonniemen vapaa-ajan asuntoalueiden muuttamisesta vakituisen asumisen mahdollistavaksi jätettiin marraskuussa 2020. Kyseisten alueiden tilanne on puhuttanut jo ennen koronapandemiaa vuonna 2017, kun yhdyskuntalautakunta totesi suhtautuvansa kielteisesti silloiseen valtuustoaloitteeseen. Keväällä 2021 Kaleva julkaisi useasti lukijoidensa kirjoituksia

aluetta koskevista muospaineista ja sitten kaupungin yhdyskuntalautakunnan päätöksestä, jolla vaihteittainen kaavamuuos on mahdollista aloittaa myös Virpinimen vapaa-ajan-asuntoalueiden kohdalla, mikä mahdollistaa myös käyttötarkoituksenmuutokset jatkossa. (Rättilä, 2021)

Viime vuosina on uutisoitu ahkerasti, miten ihmisiä on muuttanut kaupungeista maaseudulle ja pienille paikkakunnille. Esimerkiksi Yle uutisoi loppuvuodesta 2020 siitä, miten pieni pohjoinen Sallan kunta oli ensimmäistä kertaa vuosiin muuttotappion sijaan muuttovoittoinen. (Passoja, 2020) Maallemuuton kiinnostavuutta kuvaavat myös Suomen kylät ry:n järjestämät Kylälle asumaan -tutustumisillat. Tutustumisillat on kehitetty tukemaan maaseutu-asumisen ja maallemuuton edistämistä. Niissä kylät asukkaineen pääsevät itse esille ja kertomaan, mikä juuri heidän kylästään tekee erityisen. (Suomen Kylät ry, 2021).

2.1 Monipaikkaisuuden tilannekuva ja käsitteet

Monipaikkaisuus ja etätyöskentely nousivat voimakkaasti esille julkiseen keskusteluun koronapandemian levitessä Suomeen kevättalvella 2020. Monipaikkaisuus on ollut läsnä useiden suomalaisten elämässä jo aiemminkin, mutta vasta pandemia käynnisti laajemman työelämän murroksen monilla aloilla, kun pakon edessä oli siirtävä etätöihin. Lisääntynyt etätyöskentely näkyi myös ihmisten asumistottumuksissa, kun monet siirtyivät vapaa-ajan asunnoille tekemään töitä tai tarvitsivat työskentelytilaa kotonaan. Keväästä 2020 asti monipaikkaisuus ja etätyöskentely ovat olleet säännöllisesti esillä mediassa. Monipaikkaisuus on noussut myös esille maaseutupolitiikassa viime vuosina. (Haila ym., 2021; Kuhmonen ym., 2020; Maaseutupolitiikan neuvosto 2020)

Ilmiönä monipaikkaisuus sisältää niin etuja kuin haasteitakin. Monipaikkaisuuden edut liittyvät erityisesti vapaaehtoiseen monipaikkaisuuteen. Edut liittyvät yksilötasolla hyvinvointiin ja mahdollisuuteen räätälöidä oma elämä vastaamaan yksilöllisiä tarpeita, kun esimerkiksi työpaikan sijainti ei enää välttämättä määritä asuinpaikkaa. Etätö yhdessä monipaikkaisuuden kanssa voi myös vähentää työmatkoihin käytettyä aikaa, jolloin ihmisille jää enemmän aikaa muille asioille.

Isommassa kuvassa monipaikkaisuudesta voi olla hyötyä myös kunta- ja alueta- salla. Etenkin pienemmät paikkakunnat voivat hyötyä siitä, kun ihmisten ei ole välttämätöntä asua kaupunkiseuduilla työpaikkojen läheisyydessä. Uusilla asukkailla tai lisääntyneellä vapaa-ajan asuntojen käytöllä voi olla merkittävä vaikutus pienempien kuntien elinvoimaan.

Monipaikkaisuuden haasteet liittyvät vahvasti siihen, miten ilmiön yleistyessä sitä voidaan toteuttaa kestävästi. Monipaikkaisen elämän mahdollistaminen maaseutualueilla voi edellyttää investointeja esimerkiksi liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiin. Näistä aiheutuu luonnollisesti kustannuksia ja voi syntyä kysymys siitä, kenen velvollisuudeksi näiden kustannuksien kattaminen jää. Jos käytössä on kaksi asuntoa, voi olla kestävyysnäkökulmasta haasteellista, jos toinen asunnoista on jatkuvasti tyhji- jillään. Jos ihmiset viettävät jatkossa enemmän aikaa esimerkiksi vapaa-ajan asun- noillaan, se voi aiheuttaa lisääntyviä liikenteen päästöjä sekä vaikuttaa asuntojen hii- lijalanjälkeen negatiivisesti.

Talouteen ja ekotehokkuuteen liittyvien haasteiden ohella ilmiöön liittyy myös moraalinen dilemma. Samaan aikaan, kun osalle väestöstä monipaikkainen elämä voi olla etätöiden mahdollistama etuoikeus, voi osan väestöstä olla mahdotonta päästä hyö- tymään ilmiön eduista. Esimerkiksi monen alemman koulutustason ammatissa työskentelevän voi olla nyt ja tulevaisuudessakin mahdotonta työskennellä etänä, joka voi

estää monipaikkaisen elämän. Monipaikkaisuus edellyttää myös useampaa kuin yhtä asuntoa, mistä aiheutuu kustannuksia yksilölle. Tällöin pienempituloisten ei välttämättä ole mahdollista elää monipaikkaisesti, vaikka haluaisivatkin. Yhteiskäyttöä on nostettu aika ajoin esille yhtenä monipaikkaisuuden mahdollistajana myös pienempituloisille. Se voisi myös osin leikata ilmiön myötä syntyviä päästöjä.

Monipaikkaisuus on ilmiönä moninainen ja siihen liittyviä käsitteitä käytetään vaihtelevasti ja osin päällekkäin eri asiayhteyksissä. Myös etätyöskentely tai monipaikkainen työ voivat pitää sisällään erilaisia työnteon muotoja. Tähän osioon on koottu MOPPI-hankkeen asukashaastattelujen tavoitteiden kannalta oleelliset käsitteet selitteineen. Ilmiöiden ajankohtaisuudesta kertonee se, etteivät käsitteet ole vielä täysin vakiintuneet yleisessä keskustelussa.

Monipaikkaisuus - Monipaikkaisuudella tarkoitetaan ilmiötä, jossa ihmisten elinympäristö koostuu useammasta kuin yhdestä paikasta ja vaihtelevajaksoisesta liikkumisesta näiden paikkojen välillä. Syitä monipaikkaisuudelle voivat olla esimerkiksi työ, opiskelu, perhesyyt tai vapaa-aika. Monipaikkaisuus voi olla vapaaehtoista tai pakotettua. Vapaaehtoista monipaikkaisuutta voi olla esimerkiksi vapaa-ajan asunnon ja vakituisen asunnon välille jakautunut elämä. Pakotettua monipaikkaisuutta voi olla esimerkiksi eroperheiden lapsien liikkuminen kahden kodin välillä tai etäomaishoidon vuoksi tapahtuva paikkakuntien välillä liikkuminen. Myös turvapaikanhakijoiden, asunnottomien ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lapsien elämä voi olla monipaikkaista, jolloin monipaikkaisuus ei lähtökohtaisesti ole oma valinta. (Haukkala, 2011)

Monipaikkainen asuminen - Monipaikkaisella asumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilöllä on useampi kuin yksi asuinpaikka. Asuminen tapahtuu samanaikaisesti tai vuororytmisesti näiden asuinpaikkojen välillä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi keskustan läheisyydessä sijaitsevaa vakituista asuntoa ja maaseudulla sijaitsevaa vapaa-ajanasuntoa tai kausityön aiheuttamaa asuinpaikan säännöllistä vaihtelua pidemmäksi aikaa. Myös henkilön juuret tietylle alueelle voivat aiheuttaa monipaikkaista asumista esimerkiksi vapaa-ajan asunnon, perheyhteyden, läheisen omaishoitajana toimimisen sekä maan tai metsän omistamisen muodossa. Suomessa monipaikkaisuus ilmenee useimmiten vapaaehtoisena monipaikkaisuutena, juuri monipaikkaisen asumisen muodossa, jolloin henkilöllä on käytössään vakituisen asuinpaikan lisäksi mökki tai muu vapaa-ajan asunto. (Haukkala, 2011; Pitkänen & Strandell, 2018)

Kaksoiskuntalaisuus - Kaksoiskuntalaisuudesta puhutaan usein monipaikkaisen asumisen yhteydessä. Sillä tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilö voi olla niin ikään kahden kunnan asukas saman aikaisesti. Toistaiseksi kaksoiskuntalaisuus ei ole Suomessa mahdollista, mutta sen mahdollisuutta on pohdittu viime vuosina ja valtionvarainministeriö laatikin aiheesta selvityksen *Tulevaisuuden kunta* -hankkeen yhteydessä (*Millaista monipaikkaisuutta Suomeen*) vuonna 2018. Selvitys tarkasteli mahdollisen kaksoiskuntalaisuuden vaikutuksia mm. paleluihin, verotukseen, valtionosuusjärjestelmään, kuntalaisten osallistamiseen, äänioikeuteen sekä vaalikelpoisuuteen. (Valtiovarainministeriö, 2018) Nyt kun töitä on voinut yhä useampi tehdä esimerkiksi vapaa-ajan asunnolta käsin monipaikkaisesti, on myös kaksoiskuntalaisuus noussut enemmän esille mediassa ja yleisessä keskustelussa. Esimerkiksi Helsingin sanomat uutisoi keväällä 2021 (Löytömäki 2021, Jyväskylän yliopistossa tehdystä

selvityksestä (Niinimäki, 2021), jonka mukaan mökkimaakunnat voisivat hyötyä kaksoiskuntalaisuuden ja sen myötä tulevista verotuloista.

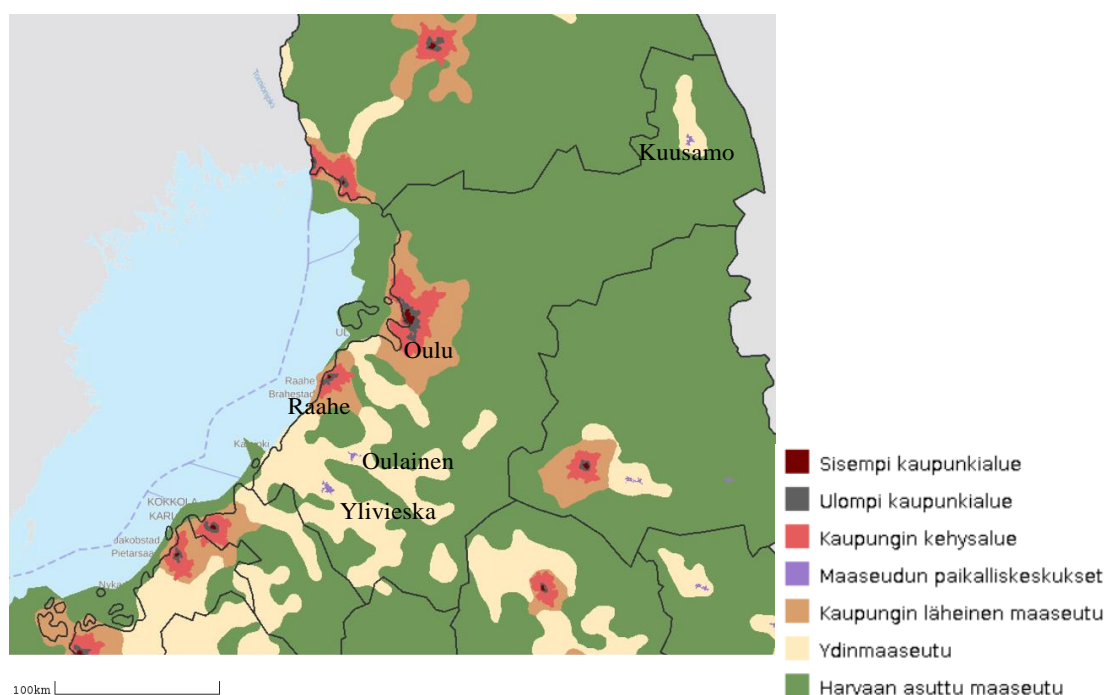
Monipaikkainen työ - Monipaikkaiseen elämään liittyy keskeisesti myös monipaikkainen työ. Tällä tarkoitetaan työtä, jota voidaan tehdä varsinaisen työpaikan ohella myös muussa paikassa. Työtä tehdään sen edellyttämällä tavalla esimerkiksi työnantajan toisista tiloista, kotoa tai asiakkaan tiloista käsin. Monipaikkainen työ voi ilmetä eri tavoin. Se voi pitää sisällään erilaisia työmuotoja, jotka ovat työntekopaikan suhteen joustavia. Erilaisten työnteon tapojen määritelmät ovat osin päällekkäisiä ja niiden rajat ovat osittain liukuvia, mutta niiden eroavaisuudet on silti hyvä tunnistaa. Tällaisia osin päällekkäisiä monipaikkaisen työnteon muotoja ovat:

- **Etätyö** - Etätyöllä tarkoitetaan ansiotyötä, joka tehdään työnantajan kanssa sovitusti muualta kuin varsinaiselta työpaikalta käsin. Etätyötä voidaan tehdä jatkuvasti tai satunnaisesti. Etätyötä voidaan tehdä esimerkiksi kotoa, kulkuvälineistä tai vapaa-ajanasunnolta käsin. Tunnetuin etätyön muoto on kotoa käsin tapahtuva työskentely. Etätyön edellytyksenä on usein riittävät tietoliikenneyhteydet ja se on usein ainakin osin ajasta ja paikasta riippumatonta. (Tilastokeskus, 2021)
- **Paikkariippumaton työ** - Paikkariippumaton työ on työtä, jota tehdään paikka- ja aikarajoitteita. Työ voidaan tehdä työntekijälle soveltuvana aikana ja sopivimmassa paikassa. Paikkariippumaton työ on vähemmän kontrolloitua kuin perinteinen työskentely ja siinä olennaisinta on, että työt tulee tehdyksi ja asetetut tavoitteet saavutetaan. (Vuorinen, 2020)
- **Liikkuva työ** - Liikkuvasta työstä voidaan puhua myös mobiilina työnä. Se on ansiotyötä, jossa työntekijä (tai esim. yksinyrittäjä) työskentelee työajastaan merkittävän osan muualla kuin työpisteellään tai kotonaan. Liikkuvaa työtä voidaan tehdä esimerkiksi työmatkoilla tai kenttätyössä. Liikkuvan työn tarve syntyy itse työstä sekä sen edellyttämistä tavoitteista. Liikkuvassa työssä käytetään sähköisiä viestintävälineitä. (Tepa-termipankki, 2021)
- **Hybridityö** – Hybridityöllä tarkoitetaan työskentelymallia, jolloin työtä tehdään osin fyysisesti työpaikalla sekä osin etätyönä. (Muutos-taito, 2021)
- **Joustotyö** - Joustotyö on työjärjestely, jossa työntekijä voi valita tarpeidensa mukaan työnteon ajan ja -paikan. (Työsuojeluhallinto, 2021)
- **Hajautettu työ** - Hajautetulla työllä tarkoitetaan työtä, jossa yhteisen kohteen parissa työskentelee useita työntekijöitä maantieteellisesti eri sijainneista. Työnteon paikka voi olla tavanomainen työpaikka tai jokin muu paikka, joka mahdollistaa työnteon sekä yhteydet muihin työtehtävien kanssa työskenteleviin. (Finto.fi, 2021)
- **E-työ** - E-työllä tarkoitetaan tieto- ja viestintätekniikan välittämää työtä. Euroopassa termiä käytetään kuvailemaan etätyön monimuotoisuutta. E-työhön liittyy voimakkaasti joustavuus, joka on mahdollista saavuttaa tieto- ja viestintätekniikan avulla. (Ojala, 2009)

Näiden lisäksi kausi- ja sesonkityö voivat olla syitä monipaikkaiselle elämälle, vaikk-eivät välttämättä itsessään ole monipaikkaista työtä.

Maaseutu ja maaseutualue – Asukashaastatteluissa sekä tässä raportissa maaseutu- ja maaseutualue -termeillä tarkoitetaan YKR maaseutu-kaupunki -luokituksen mukaisia maaseutualueita Pohjois-Pohjanmaalla. Niitä ovat maaseudun paikalliskeskukset, kaupunginläheinen maaseutu, ydinmaaseutu sekä harvaan asuttu maaseutu. (Suomen ympäristökeskus, 2021)

Kaupunkialue – Asukashaastatteluissa sekä tässä raportissa kaupunkialue -termillä tarkoitetaan YKR maaseutu-kaupunki -luokituksen mukaisia kaupunkialueita Pohjois-Pohjanmaalla. Niitä ovat sisempi kaupunkialue, ulompi kaupunkialue sekä kaupungin kehitysalue. (Suomen ympäristökeskus 2021)

Kuva 1. Ote kaupunki-maaseutuluokituksen (YKR) mukaisista alueista. Mustalla maakuntien rajat, Pohjois-Pohjanmaa keskiössä kuvassa. Pohjois-Pohjanmaalla vain Oulu ja Raahen sisältävät kaupunkialueita. Niiden lisäksi Kuusamon, Oulaisen ja Ylivieskan keskukset nousevat esiin maaseudun paikalliskeskuksina. (Lähde: Suomen ympäristökeskuksen Liiteri-tietopalvelu).

2.2 Muita tutkimus- ja kehityshankkeita

Tässä luvussa esitellään muita ajankohtaisia monipaikkaisuuteen liittyviä tutkimus- ja kehityshankkeita.

Elinvoimainen ja kestävä monipaikkainen Suomi (VN TEAS Monipaikkaisuus) -hanke on yksi keskeinen käynnissä olevista monipaikkaisuutta käsittelevistä hankkeista. Hankkeen toteuttajina ovat Suomen ympäristökeskus, luonnonvarakeskus sekä MDI. Hankkeen tavoitteena on tuottaa kattavasti tietoa monipaikkaisuuden nykytilasta, tulevaisuudesta, kehityksestä ja kestävydestä. Lisäksi sillä pyritään tunnistamaan keinoja, joiden avulla kestävää monipaikkaisuutta voidaan edistää. Hankkeella saatu tieto palvelee eteenkin valtion säädösvalmistelua, eri sektoreilla suunnittelua ja aluekehittämisen ohjausta, sekä aluekehittämisessä eteenkin kaupunki-, maaseutu- ja

saaristopolitiikassa. Hankkeen aikana on julkaistu myös monipaikkaisuuskortit, jotka esittelevät monipuolisesti ilmiötä ja sen esiintymismuotoja Suomessa. Hanke käynnistyi vuonna 2020 ja se on voimassa vuoden 2021 loppuun. (Suomenympäristö keskus, 2021)

Valtioneuvostolla on ollut käynnissä tammikuusta 2020 asti *Monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn edistäminen valtionhallinnossa* -projekti. Sen tavoite on mahdollistaa ja edistää paikkariippumattomuuden sekä monipaikkaisuuden toteutumista valtionhallinnossa. Sillä pyritään tukemaan konkreettisesti valtionhallinnon toimijoita erilaisten ratkaisuehdotusten, ohjeiden, tavoitetietojen sekä kehittämisen avulla. Toukokuussa 2021 valtiovarainministeriö hyväksyi Monipaikkaisen työn edistämisen linjaukset. Linjauksien myötä työtehtävien hoitaminen monipaikkaisesti helpottuu. Monipaikkaisen työnteon edistämällä tuetaan myös resurssitehokkuutta ja kustannuksien sekä matkustamisen vähentämistä. (Valtiovarainministeriö, 2021)

EAKR/Etelä-Savon maakuntaliitto ja Mikkelin kaupunki rahoittavat *Etelä-Savo monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi 2019-2021* -hanketta, jonka tavoitteena on luoda vapaa-ajan asumisen eri tahoja yhdistävä yhteistoimintamalli ja vastata monipaikkaisen asumisen haasteisiin sekä mahdollisuuksiin. Hanke on käynnistynyt syyskuussa 2019 ja se on käynnissä vuoden 2021 loppuun. (Ruralia-instituutti, 2021)

MDI:llä ja Innolink Researchillä on tekeillä *Monipaikkaisuuden ja paikkariippumattoman työn potentiaali Kuhmossa ja Kainuussa* -taustaselvitys. Selvityksellä pyritään vahvistamaan Kainuun alueen markkinointia. Selvityksen kohderyhminä ovat kainuulaislähtöinen iäkkäämpi väki, muualla korkeakoulunsa päättäneet kainuulaislähtöiset nuoret aikuiset, erityisen suhteen Kainuuseen omaavat monipaikkaiset eläjät sekä lapsiperheet, joilla on isovanhemmat Kainuussa. Hanke on käynnistynyt loppuvuodesta 2020 ja se on käynnissä vuoden 2021 loppuun. (MDI, 2021)

Kuusamon ja Taivalkosken alueella päättyi toukokuussa 2021 Koillis-Suomen kehittämissyhtiö Naturpolis Oy:n toteuttama *Vetovoimana monipaikkaisuus* -hanke. Hankkeen tavoitteena oli laatia kuntakohtaisia toimenpiteitä monipaikkaisuuden edistämiseksi. Tarkoitus oli jo hankkeen aikana päästä kokeilemaan hankkeessa kehitetyt toimenpiteitä, kirjattujen suunnitelmien lisäksi. Sen aikana mm. järjestettiin monipaikkaisia työkokeiluja alueella, toteutettiin sähköinen kirja: Tuhansien tarinoiden Taivalkoski - #kotinionkoillismaalla sekä verovapaa kevät -kokeilu, jossa kokeilijaperhe sai kunnallisveron arvosta lahjakortteja paikallisiin yrityksiin. Hankkeen tuloksissa monipaikkaisuus sekä etätyöt katsottiin tulleen jäädäkseen ja monipaikkaisen työn kehittämällä nähdään mahdollisuus alueella muutoin huonosti työllistyville korkeakoulutetuille muuttaa Kuusamoon ja Taivalkoskelle. Julkisen liikenteen rajallisuus nähtiin ongelmallisena autottomille ja verkkoyhteyksien riittävyyttä olisi syytä selvittää ja mahdollisesti kehittää harvemmin asutuilla alueilla. Paikkakunnalle muuttoa suunnittelevien tueksi viestinnän keskittämistä ja kehittämistä pidettiin tärkeänä. Myös lapsiperheiden kannalta hoito- ja koulupaikkojen olisi oltava helposti saatavilla. Hankkeen työpajassa nousi esille mahdollisena toimenpiteenä myös kunnan koordinaattori, joka tukisi kuntaan muuttavia ja vastaisi markkinoinnista heille. Lisäksi hankkeen päätyttyä jatketaan etätyötoimiston perustamista koskevaa selvitystyötä. (Naturpolis Oy, 2021)

Vuosina 2018-2020 toteutettiin *Alueellisen liikkuvuuden ja monipaikkaisuuden mahdollisuudet ja seuraukset* -hanke yhteistyössä Pellervon taloustutkimus PPT:n, Luonnonvarakeskuksen, Oulun yliopiston ja Forefront Oy:n kanssa. Hankkeella karotettiin työn ja työvoiman alueellisen liikkuvuuden sekä monipaikkaisuuden nykytilaa. Alueellisen liikkuvuuden rooli työmarkkinoiden toiminnassa ja kohtaanto-ongel-

man ratkaisussa sekä monipaikkaisuuden merkitys julkisten palveluiden ja infrastruktuurin suunnittelussa oli tutkimuksen keskiössä. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, 2020)

Maaseutubarometri 2020-tutkimus on Luonnonvarakeskuksen laatima. Tutkimuksen tarkoituksena oli kyselyn avulla avata suomalaisten näkemyksiä maaseutua kohtaan. Tutkimus on jatkoa aikaisempina vuosina toteutettuja 2009 ja 2011 Sitran toteuttamalle Maamerkit- barometrille sekä Maaseutubarometri 2014- tutkimukselle. Vuoden 2020 maaseutubarometrin kyselyt toteutettiin ennen Koronaa, joka on hyvä huomioida tuloksissa. Tutkimuksen tulokset on julkaistu kolmessa osassa. Ensimmäinen osa tuo esiin kansalaisten mielikuvia maaseudusta, aluetyyppi-identiteeteistä ja sen ajallisesta kehityksestä sekä monipaikkaisuuden merkityksestä. Toinen osa keskittyy suomalaisten näkemyksiin yrittämisestä ja elinkeinoista maaseudulla. Kolmas osa tuo esiin ympäristöön liittyvät kysymykset. (Maaseutubarometri 2020)

Monipaikkainen elämäntapa ja maaseudun sote-palveluiden järjestämisen hanke toteutettiin vuosien 2017-2019 aikana. Hankkeen toteuttajina toimivat Suomen ympäristökeskus sekä Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Hanketta rahoitti Maaseutupolitiikan neuvosto. Hankkeen tavoitteena oli selvittää miten lisääntyvä monipaikkaisuus vaikuttaa sote-palvelujen kysyntään ja järjestämiseen maaseudulla. (Suomen ympäristökeskus, 2020)

Tutkimushankkeiden lisäksi on syntynyt myös muunlaista kehitystoimintaa monipaikkaisuuteen kytkeytyvien teemojen ympärille. Tällainen on esimerkiksi sitoutumaton ajatusliike HybridiSuomi, joka syntyi luomaan pohjan keskustelulle Suomen alueiden tasapainoisesta kehityksestä koronakriisin jälkeen. Ajatusliike pyrkii kartoittamaan yksilöille, yrityksille sekä instituutioille avautuvia mahdollisuuksia, haasteita sekä esteitä tulevaisuudessa, kun työ, opiskelu, palvelut ja tuotanto osoittautuvat luultua vähemmän paikkaan sidotuiksi. (HybridiSuomi, 2021)

3 Asukashaastattelut

3.1 Asukashaastattelujen tavoitteet

Asukashaastatteluilla pyrittiin selvittämään Pohjois-Pohjanmaan maaseutualueelle kiinnittyneiden työssäkäyvien henkilöiden näkemyksiä monipaikkaisuuden sekä etätyöskentelyn haasteista ja mahdollisuuksista. Haastateltaviksi haettiin henkilöitä, joilla on jo jokin kiinnike Pohjois-Pohjanmaalle esimerkiksi asunnon, vapaa-ajan asunnon, juurien tai työpaikan muodossa. Haastateltaviksi pyrittiin etsimään eri ikäisiä henkilöitä erilaisista elämäntilanteista. Haastatteluilla haluttiin saada esim. maaseutualueiden palveluita ja muita kehittämiskohteita koskevaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Pohjois-Pohjanmaan maaseutualueiden kehittämisessä jo lähivuosien aikana.

Haastatteluiden laadullisena tavoitteena oli selvittää Pohjois-Pohjanmaan maaseudulle kiinnittyneiden henkilöiden näkemyksiä monipaikkaisesta elämästä ja työnteosta alueella. Haastatteluilla oli myös tarkoitus pohjustaa MOPPI-hankeen seuraavia vaiheita tunnistamalla teemoja, joita voidaan hyödyntää myöhemmin toteutettavissa yritys- ja kuntakyselyissä. Määrällisenä tavoitteena oli toteuttaa 10 haastattelua. Lopullisia haastatteluja toteutui 11 kappaletta ja niihin osallistui yhteensä 14 henkilöä, joten määrälliset tavoitteet ylittyivät.

3.2 Asukashaastattelujen toteutus

Haastateltaviksi etsittiin henkilöitä, joilla on jo kiinnike Pohjois-Pohjanmaan maaseudulle. Tällainen kiinnike saattoi olla esimerkiksi asunto, vapaa-ajanasunto, työpaikka tai juuret alueelle. Lähtökohtana oli, että haastateltavat henkilöt toimivat joko työntekijöinä tai yrittäjinä ja heillä oli jo kokemusta monipaikkaisesta asumisesta ja/tai työnteosta Pohjois-Pohjanmaan maaseudulla. Haastateltaviksi etsittiin myös henkilöitä, jotka olisivat kiinnostuneita muuttamaan tulevaisuudessa Pohjois-Pohjanmaan maaseudulle. Pyrkimyksenä oli löytää monipuolisesti eri ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia henkilöitä. Haastatteluihin osallistuvilta ei edellytetty aikaisempaa tarkempaa tietoa monipaikkaisuus-ilmiöstä. Haastateltavia etsittiin niin kutsutulla lumipalloefektillä eli hankkeen seurantar ryhmän, Pohjois-Pohjanmaalla toimivien yhdistyksien sekä tutkimusryhmän somekanavien ja verkostojen kautta.

MOPPI-hankeen asukashaastattelut järjestettiin touko- ja kesäkuussa 2021. Haastattelut olivat rakenteeltaan teemahaastatteluja, joita ohjattiin pääosin samalla kysymysrungolla. Kysymykset muotoiltiin haastateltavien elämäntilanteiden mukaan. Haastattelut etenivät keskustellen ja tarvittaessa haastattelija esitti tarkentavia lisäkysymyksiä vastauksien perusteella.

Haastattelut toteutettiin pandemiatilanteen vuoksi etäyhteyksin, ja ne nauhoitettiin analysointia varten. Kukin haastatteluun osallistunut henkilö sai ennen haastattelua täytettäväkseen GDPR:n mukaiset tietosuojadokumentit. Haastattelujen kesto oli arvioitu 30-60 minuuttia.

3.3 Asukashaastattelujen rakenne

Haastateltavien taustatietoina selvitettiin, oliko haastateltavalla käytössä vakituinen ja/tai vapaa-ajan asunto Pohjois-Pohjanmaalla, oliko hänellä kokemusta etätöistä ja

oliko hänen työnkuvansa työntekijä vai yrittäjä. Näillä tiedoilla varsinaisen haastattelun teemojen kysymykset voitiin kohdentaa vastaamaan kunkin haastateltavan tilannetta. Haastattelun runko rakentui seuraavista teemoista:

1. Yleiset kysymykset
2. Asuminen
3. Liikenneyhteydet
4. Työ
5. Tietoliikenneyhteydet
6. Palvelut
7. Vapaa-aika
8. Vapaa sana

Valikoituneet teemat käytiin läpi hankkeen seurantar ryhmän kanssa ja niiden katsottiin olevan tutkittavien ilmiöiden kannalta keskeisimmät. Kuhunkin teemaan liittyi ennalta määritettyjä kysymyksiä, joiden lisäksi esitettiin tarvittaessa tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelukysymykset on esitetty esimerkinomaisesti liitteessä 1.

Haastattelujen alussa esitetyillä **yleisillä kysymyksillä** pyrittiin selvittämään haastateltavan ikäryhmä sekä asuiko haastateltavan kanssa samassa taloudessa alle 18-vuotiaita huollettavia. Tarkkaa ikää ei ollut tarve selvittää, sillä merkittävämpi tieto oli se, missä elämäntilanteessa vastaajat olivat. Tavoitteena oli löytää haastateltavaksi mahdollisimman laajasti eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia henkilöitä.

Mahdollisilla huollettavilla puolestaan katsottiin olevan merkittävä vaikutus vastaajan perheen tarvitsemiin palveluihin, joten sen katsottiin olevan keskeinen selvitettävä yleistieto.

Asuminen -teemassa kartoitettiin haastateltavien asumisen nykytilannetta sekä siihen liittyviä tarpeita. Kysymyksiä esitettiin vakituisesta ja mahdollisesta vapaa-ajan- tai muusta lisäasunnosta. Teemalla haettiin vastauksia seuraaviin aiheisiin:

- Asunnon tai asuntojen sijaintikunta sekä alue (kaupunki tai maaseutu)
- Asunnon tai asuntojen etäisyys lähimpiin keskustoihin
- Asunnon tai asuntojen hankinta-ajankohta
- Asumismuoto
- Asuntojen mahdollinen yhteiskäyttö
- Ajankäyttö ja ympärivuotisuus asunnoilla
- Kiinnostus asunnon eteenpäin vuokraamiseen
- Ajanvieron lisääminen maaseutuasunnolla
- Syyt monipaikkaisuudelle ja/tai maaseudulla asumiselle
- Medianäkyvyyden huomiointi ja sen mahdolliset vaikutukset omiin näkemyksiin monipaikkaisuutta ja maaseudulla ajanviettoa kohtaan
- Havaitut edut tai haitat maaseudulla asumisessa ja/tai ajanvietossa
- Maaseudulle asettumiseen liittyvät haasteet

Kysymyksiä esitettiin kunkin haastateltavan asumistilanteen mukaisesti. Asumisen ja siihen liittyvät tarpeet ovat keskeisessä roolissa ihmisten arjessa ja vapaa-ajalla, joten teeman katsottiin olevan yksi keskeisimpiä myös monipaikkaisuuden näkökulmasta. Myös ajallisesti oli varauduttu asumisen -teeman vievän eniten aikaa. Yhteiskäytöstä ja kiinnostuksesta asunnon eteenpäin vuokraamiseen kysyttiin, koska

yhteiskäyttöä on väläytelty yhtenä keinona mahdollistaa monipaikkainen elämä laajemmin myös niille, joilla itsellään ei ole mahdollisuutta hankkia vakituisen asunnon lisäksi toista asuntoa. Yhteiskäytön mahdollisuuksista monipaikkaisuus ilmiön mahdollistajana on käyty keskustelua esimerkiksi Ympäristöministeriön podcastissa. (Ympäristöministeriö, 2021)

Liikenneyhteydet -teeman yhteydessä kartoitettiin haastateltavien liikkumista-
poja. Kysymyksiä esitettiin koskien vakituisen asunnon ja vapaa-ajan asunnon välillä liikkumista, kaupungin ja maaseudun välillä liikkumista sekä paikallisesti maaseudulla liikkumista. Kysymyksillä pyrittiin saamaan vastauksia niin kevyen liikenteen, yksityisautoilun kuin julkisen liikenteen osalta. Myös vesiliikennettä koskevia kysymyksiä esitettiin tapauskohtaisesti.

Monipaikkaisuus ilmiönä perustuu useammassa kuin yhdessä paikassa vietettyyn aikaan, joten liikkumisen katsottiin olevan yksi keskeinen teema, josta haluttiin saada tietoa.

Työnteko- teeman yhteydessä kysymykset koskivat haastateltavan tai haastateltavien työtilannetta. Tarvittaessa käytiin läpi myös opiskeluun liittyviä aiheita. Kysymyksiä esitettiin niin konkreettisen työn kuin etätyön osalta. Teemassa kartoitettiin tietoja muun muassa seuraavista asioista:

- Työpaikan konkreettinen sijainti
- Tarve käydä konkreettisella työpaikalla
- Työmatkat
- Etätyönteko maaseudulta käsin (edut, haita ym.)
- Etätyönteon lisääminen maaseudulta käsin
- Työn vaikutus mahdollisuuksiin viettää aikaa maaseudulla
- Oman etätyön tulevaisuus
- Tilat etätyöskentelylle vakituudessa ja/tai vapaa-ajan asunnossa
- Kiinnostus yleisiin etätyötiloihin maaseudulla

Teeman yhteydessä pyrittiin saamaan tietoa laajasti ei vain etätyönteosta, vaan ylipäätään maaseudulla työskentelystä.

Tietoliikenneyhteydet haluttiin nostaa esille omaksi teemaksi, koska sen koettiin olevan merkitykseltään keskeinen etätyön mahdollistamisessa. Teeman yhteydessä pyrittiin kartoittamaan tietoliikenneyhteyksien tasoa ja merkitystä haastateltavien työnteolle maaseudulla. Nykypäivänä yhä useampia palveluita siirretään hiljaisemmilla alueilla verkkoon, jonka vuoksi tietoliikenneyhteyksien laadusta oltiin myös kiinnostuneita.

Palvelut -teemassa kartoitettiin minkälaisia palveluita haastateltavat käyttävät ja tarvitsevat maaseudulla. Lisäksi käytiin läpi palveluihin liittyvät puutteet ja toiveet. Kysymykset koskivat niin julkisia -kuin yksityisiä palveluita. Näiden lisäksi selvitetiin haastateltavien kokemuksia ja kiinnostusta niin sanottujen vaihtoehtoisten palvelumuotojen käytöstä. Vaihtoehtoisilla palvelumuodoilla tarkoitettiin esimerkiksi etä-, liikkuvia-, yhteiskäyttöisiä- tai tilauspalveluita.

Vapaa-aikaa koskevassa teemassa kysymykset koskivat vapaa-ajanviettoa maaseudulla. Kysymyksillä pyrittiin löytämään vapaa-ajanviettoa koskevat tarpeet, toiveet ja haasteet. Myös yhteisöllisyyttä edistävästä vapaa-ajan toiminnasta ja siihen liittyvästä tiedottamisesta esitettiin kysymyksiä. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, millä tasolla vapaa-aikaan liittyvä tiedottaminen on ja miten paljon se vaikuttaa asukkaiden kokemukseen paikallisesta yhteisöllisyydestä. Lisäksi heiltä, jotka toteuttivat

monipaikkaista elämää kotikunnan lisäksi toisella paikkakunnalla, kysyttiin kiinnostusta osallistua myös tämän toisen kunnan kehittämiseen vapaa-ajalla.

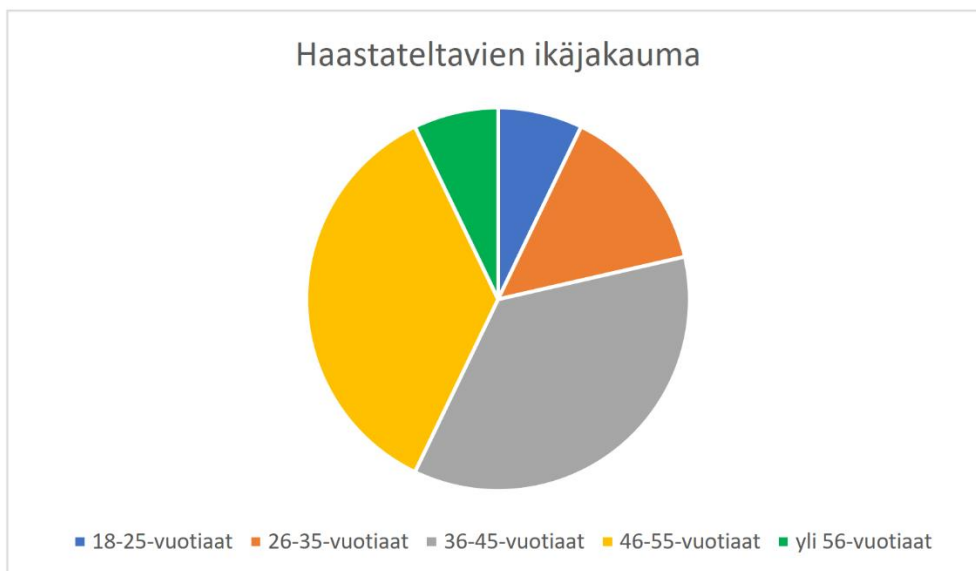
Viimeinen teema oli **vapaa sana**. Teemalla pyrittiin varmistamaan, että kukin haastateltava saa tuoda esille omat ajatuksensa koko aihepiiriä koskien, vaikka jotain tiettyä asiaa ei olisi teemojen puitteissa osattu kysyä. Teemalla kartoitettiin myös haastateltavien ajatuksia monipaikkaisuus-ilmioistä ja sen tulevaisuudesta yleisellä tasolla. Tapauskohtaisesti tässä teemassa mahdollistettiin myös palaaminen aikaisempiin teemoihin, mikäli vastaaja koki tarvetta täydentää omia vastauksiaan. Lisäksi viimeisen teeman puitteissa tiedusteltiin haastateltavan näkemyksiä maaseudun vetovoimatekijöistä sekä omaa monipaikkaisuutta ja/tai maaseudulla vietettyä aikaa koskevista tulevista suunnitelmista.

3.4 Asukashaastattelujen tulokset

Haastattelut etenivät suunniteltuun tapaan. Ajallisesti haastatteluihin oli varattu aikaa noin 30-60 minuuttia. Lopulliset kestot vaihtelivat vastauksista riippuen hieman alle puolesta tunnista noin puoleentoista tuntiin. Keskimäärin pysyttiin kuitenkin haastateluille alun perin varatussa ajassa. Haastateltavien annettiin vastata vapaasti, minkä vuoksi teemojen aiheet menivät osin päällekkäin vastauksissa.

3.4.1 Yleiset kysymykset

Ikää koskevassa kysymyksessä oli annettu vaihtoehdot a) 18–25-vuotias b) 26–35-vuotias c) 36–45-vuotias d) 46–55-vuotias sekä e) yli 56-vuotias. Lopulliset haastateltavat jakautuivat iän mukaan seuraavasti:

Kuvio 1. Haastateltavien ikäjakauma.

Eniten vastaajia oli 36–45- sekä 46–55-vuotiaiden ryhmistä. Heikoin edustavuus oli 18–25-vuotiaiden sekä yli 56-vuotiaiden ryhmissä. Ikäjakauma aiheutti jonkin verran samankaltaisuutta haastateltavien elämäntilanteissa, mikä vaikutti myös muista teemoista saatuihin vastauksiin. Vastaajat olivat kuitenkin hankkeen tavoitteiden mukaisesti työikäisiä.

Haastateltavien joukossa oli vain kaksi lapsiperhettä. Lisäksi yhden haastateltavan taloudessa asui 18 vuotta täyttäneitä, jo aikuisuuden kynnyksellä olevia henkilöitä. Kahdessa haastattelussa tuotiin esille lapsien mahdollinen hankinta tulevaisuudessa. Se ei toistaiseksi kuitenkaan ollut ajankohtainen asia.

3.4.2 Asuminen

Haastateltavien vakituiset asunnot, vapaa-ajan asunnot ja muut käytössä olevat asunnot sijoituivat kaikkiaan yhdeksään Pohjois-Pohjanmaan kuntaan. Näiden lisäksi yhden henkilön vakituinen asunto sijaitsi Pohjois-Pohjanmaan ulkopuolella. Samoin yhdellä haastateltavista oli niin ikään kolmas asunto käytettävissä Pohjois-Pohjanmaan ulkopuolella.

Kuva 2. Pohjois-Pohjanmaan kunnat, joihin haastateltavilla oli kiinnike asunnon, vapaa-ajan asunnon tai muun toisen asunnon muodossa.

Viiden haastateltavan vakituiset asunnot sijaitsivat kaupunkialueella, mukaan luettuna Pohjois-Pohjanmaan ulkopuolella vakituisesti asuva henkilö. Maaseudulla puolestaan vakituisesti asui yhdeksän haastateltavista. Tässä yhtälössä on huomioitu haastateltavien pariskuntien osapuolet erikseen, sillä yhden pariskunnan osapuolet olivat kirjoilla eri paikoissa, toinen maaseudulla ja toinen kaupungissa, vaikka he pääasiassa asuivatkin yhdessä.

Kaupungissa sijaitsevat kakkosasunnot oli hankittu niin ikään töiden ja kaupungin palveluiden takia. Maaseudulle sijoittuvat vapaa-ajan asunnot olivat pääasiassa mökkeilyyn tarkoitettuja, joilla saatettiin vaihtelevasti viettää myös pidempiä jaksoja. Lisäksi kaksi haastateltavaa viettivät pitempijakoisesti aikaa puolisoidensa vakituksilla asunnoilla maaseudulla. Yksi haastateltavista teki säännöllisesti kausityötä maaseudulla, jossa hänellä oli sukulaisen asunto käytettävissä työskentelyjaksojen aikana.

Haastateltavien asumisjärjestelyt olivat muuttuneet useammalla haastateltavista viime vuosien aikana. Koronapandemia ja sen myötä yleistynyt etätö ei kuitenkaan ollut merkittävästi vaikuttanut päätöksiin maaseudulle muutosta tai siellä ajanvietosta kuin kahdella haastateltavista.

Haastateltavien joukossa oli myös useampi, joiden asumistilanne ei ollut merkittävästi muuttunut viimeisten vuosien aikana, eikä heidän mukaansa olisi muuttumassa lähitulevaisuudessa. Nämä henkilöt olivat asuneet jo pidemmän aikaa maaseudulla.

Niistä, jotka olivat vasta muuttaneet maaseudulle tai jotka viettivät osan ajastaan maaseudulla, kysyttiin myös, miten he kokivat maaseudulle asettumisen ja oliko siihen liittyen jotain kehitystarpeita. Moni vastaajista koki asettumisen olleen helppoa, mihin vaikuttivat vastaanottavaiset naapurit ja muut paikalliset. Maalle koronavuoden aikana muuttanut pariskunta kertoi myös tilanteen olleen etätöiden vuoksi erityisen otollinen maaseudulle asettumiseen, kun oli ollut mahdollisuus rauhassa tutustua uuteen asuinpaikkaan. Kausityötä tekevä henkilö toi esille sen, että asettuminen kaupungin rytmiin on haastavampaa kuin maaseudulle asettuminen. Korona oli vaikuttanut joillakin siihen, ettei ollut voinut käyttää maaseudun palveluja, kuten ehkä normaalioloissa olisi, mikä osaltaan vaikutti asettumiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Maalle muuton ja asuntojen hankkiminen oli kuitenkin sujunut jouhevasti, eikä esimerkiksi kunnan tarjoamalle avulle ollut tarvetta. Yksi vastaajista toi kuitenkin esille, että satavilla olevien asuntojen tarjonta oli heikko. Mikäli valinnan varaa olisi ollut, he olisivat mielellään valinneet halvemman asunnon.

Taulukossa 1 on eritelty haastateltavien asumistilanteet.

Haastat- telu	Vakituinen asunto	Toinen asunto	Ajankäytön jakau- tuminen asuntojen välillä	Muutokset asumiseen viime vuosina
1	Omistusasunto maaseudulla	Oma kesäasut- tava vapaa-ajan asunto maaseu- dulla	Kesä-syyskuussa 50–50, paino hieman vapaa-ajan asunnolla. Loka-touko- kuussa 90-95% vakituisella asunnolla	–
2	Omistusasunto maaseudulla	–	–	Kaupungin vakituisesta vuokra-asunnosta luovuttu vii- meisen vuoden aikana, muu- tettu vakituisesti vapaa-ajan asunnolle, jossa käyttö-tarkoi- tuksenmuutos käynnissä
3	Omistusasunto kaupungissa	Puolison vaki- tuinen asunto maaseudulla	Nyt suurin osa ajasta maa- seudulla. Jatkossa useammin tarve käydä kaupunkiasun- nolla	Koronan takia suurin osa ajasta vietetty puolison asun- nolla.
4	Omistusasunto kaupungissa	Suvun ympäri- vuotinen va- paa-ajan asunto maaseudulla	Noin puolet ja puolet.	–
5 (2hlöä)	Omistusasunto maaseudulla	–	–	Kaupunkiasunnosta luovuttu ja ostettu asunto maaseudulta
6	Vuokra-asunto kaupungissa	Sukulaisen omistama va- paa-ajan asunto käytössä kausi- työn aikana	Loka-toukokuussa kausi- työssä maaseudulla. Ilman työtäkin viettäisi aikaa maa- seudulla, tosin vähemmän.	Valmistunut ja uusi opiskelu- paikka saatu. Muuttamassa pois Pohjois-Pohjanmaalta. Kausityötä tarkoitus tehdä jat- kossakin Pohjois-Pohjan- maalla, mutta ehkä vähem- män.
7 (2hlöä)	Vuokra-asunto kaupungissa	Puolison vaki- tuinen asunto /sukutila maa- seudulla	Nyt ajasta n. 2/3 maaseu- dulla, vaikea arvioida miten jakautuu jatkossa.	Korona-aikana luopuneet omista vuokra-asunnoista kau- pungissa. Tilalle yhteinen vuokra-asunto kaupunkiin.
	Omistusasunto/ sukutila maaseudulla	Vuokra-asunto kaupungissa, jossa puoliso kirjoilla	Maaseudulla kesällä yrittä- jän töitä enemmän. Talvisin kovilla pakkasilla ei voi olla pitkiä aikoja pois maaseu- dulta.	
8	Omistusasunto maaseudulla	Pihapiirissä toi- nen asunto, jota vuokraa eteen- päin	–	–
9 (2hlöä)	Vuokra-asunto maaseudulla	–	–	Toinen vanhempi muutti ensin suomeen töihin, 2 vuotta sitten perhe tuli perästä.
10	Etelä-Suomen kaupungissa	Oma ympäri- vuotinen va- paa-ajan asunto maaseudulla	Yhteensä pari kuukautta vuodesta maaseudulla. Va- loisaan aikaan.	Ostanut vapaa-ajan asunnon viimeisen vuoden aikana.
11	Omistusasunto maaseudulla	Vuokra-asunto kaupungissa	Noin puolet ja puolet	–

Taulukko 1. Haastateltavien asumistilanteet.

Haastateltavilta, jotka asuivat osin maaseudulla, kysyttiin, miten heidän ajan-
viettoaan maaseudulla voitaisiin lisätä. Useampi koki, ettei se ollut mahdollista tällä
hetkellä. Heille kaupungin tarjoamat palvelut tai töiden teko olivat keskeinen syy,

miksei ajanviettoa maaseudulla ollut mahdollista lisätä. Sen lisäksi ajanviettoa rajoittaviksi tekijöiksi esille nousivat mm. liikenneyhteyksiin, lumenauraukseen ja töiden organisointiin liittyvät haasteet.

Haastateltavilta kysyttiin syytä heidän monipaikkaiselle elämälleen tai asumiselle maaseudulla. Vastaukset olivat moninaisia. Niissä korostui maaseudulla vietetyn ajan tuoma vapaus, luontoyhteys sekä monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Toisaalta myös työt olivat merkittävä syy monipaikkaiselle elämälle. Toisen lapsiperheen näkökulma poikkesi kuitenkin huomattavasti. He olivat kyllä muuttaneet maaseudulle toisen vanhemman työn perässä, mutta kokemukset maaseudusta eivät olleet heillä samaan tapaan positiiviset kuin muilla vastaajilla. Erityisesti siksi, koska he kokivat, ettei lapsille riittänyt tekemistä alueella. Tämä vaikutti negatiivisesti koko perheen viihtyvyyteen maaseudulla. Perhe oli pohtinut myös alkuun isompaan kaupunkiin muuttoa, koska se olisi ollut koulua käyville lapsille helpompi. Pienellä paikkakunnalla koulu ei alkuun tiennyt, mitä tarjota perheen lapselle tueksi ja hänen oli haastavaa kielitaidottomana opiskella suomeksi joka päivä.

Taulukossa 2 on esitelty haastateltavien kuvaamia monipaikkaisuuden ja/tai maaseudulla asumisen perusteluja.

Haastatelu	Miten päätynyt asumaan maaseudulle tai viettämään monipaikkaista elämää?
1	Merkittävin syy juuret maaseudulla, mutta toisekseen ei ole nähnyt riittävän merkittävää syytä muuttaa kaupunkiin
2	Alun perin vapaa-ajan asunto rakennettiin omalle synnyinpaikalle, ja koronan myötä etätyönteko tuli säännölliseksi sieltä käsin. Kaupungin vakituudesta vuokra-asunnosta luovuttiin ja käyttötarkoituksenmuutosprosessi vapaa-ajan asunnosta vakituiseksi asunnoksi käynnistyi
3	Nykyinen kunta maaseudulla määrityksi parisuhteen myötä, mutta on aina työn vuoksi liikkunut paikkojen välillä. Oma synnyinpaikka Kainuussa on jo aikaisemminkin aiheuttanut monipaikkaista elämää. Kaupungissa läheiset ovat etäällä, maaseudulla voi yhdistää työt ja läheisten kanssa ajanvieton itselle paremmin. Kaupungissa oleminen on yksinäistävää.
4	Kaupungin asunto on pieni, maaseudulla on enemmän tilaa sekä paremmat harrastusmahdollisuudet.
5 (2hlöä)	Mahdollisuus muuttaa mielenkiintoiseen asuntoon maaseudulla, joka vastasi molempien tarpeita. Molemmat ovat luontoihmisiä, joten harrastusmahdollisuuksia on paljon enemmän.
6	Lapsuudessa tullut vietettyä aikaa ja harrastettua samaisella alueella, mikä loi erityisen siteen paikkaan, jonne myöhemmin päätyi kausityöhön. Kaipaa kuitenkin myös kaupungin aktiviteetteja, joten toistaiseksi pysyvä asuminen kausityöpaikalla ei ole kiinnostanut.
7 (2hlöä)	Nykyisin molemmilla on työt kaupungissa ja lisäksi toisella sukutila maaseudulla. Toinen ei koe olevansa niin paikkasidonnainen vaan tottunut asumaan eripaikoissa ja toisella taas sukutila on pitänyt yhteyden alueelle. Myös sukutilan omistava on elänyt pidempään monipaikkaisesti töiden takia.
8	Pienestä asti asunut pienellä kylällä, joten on tottunut vapauteen ja yksityisyyteen, mitä maaseudulla asuessa saa. Maaseudulla asuminen tuntuu turvalliselta.
9 (2hlöä)	Pariskunnasta toinen muutti ensin työpaikan perässä ulkomailta Suomeen maaseudulle ja perhe tuli myöhemmin perässä. Työpaikka määrittää nykyisen asuinpaikan.
10	Elämän sisältöön ja mukavuuteen liittyvistä syistä, työ on pitkälti Etelä-Suomessa, niin on helpompi rentoutua pohjoisessa. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan sijaintiin liittyy lapsuuden ja nuoruuden tunneside, alue on niin ikään toinen kotiseutu. Kiva nähdä siellä asuvia kavereita ja sukulaisia.
11	Maaseutu-asunnon välittömässä läheisyydessä oleva meri inspiroi töiden teossa. Töiden ja kaupungin palveluiden takia tarvitsee myös kaupunkiasunnon.

Taulukko 2. Monipaikkaisuuden ja/tai maaseudulla asumisen perustelut.

Haastateltavilta, joilla oli useampi kuin yksi asunto ja jotka omistivat toisen niistä, kysyttiin mahdollisia kokemuksia asuntojen yhteiskäytöstä tai kiinnostuksesta siihen. Varsinaista yhteiskäyttöä ei kuitenkaan ollut kenenkään haastateltavien asunnoissa, perheenjäsenien käyttöä lukuun ottamatta. Ainoa poikkeus oli yhden pihapiirissä sijaitsevan asuinrakennuksen vuokraustoiminta. Erään haastateltavan vapaa-ajan asunto oli sukulaisten yhdessä omistama, mutta käytännössä vain hän käytti sitä. Lisäksi sukulaisten asuntoa, jossa kausityötä tekevä henkilö asui, käyttivät myös muut hänen sukulaisensa toisinaan.

Kiinnostusta vapaa-ajan asuntojen eteenpäin vuokraamiseen oli heikosti. Osa haastateltavista kertoi ajatuksen käyneen silti mielessä. Yksi sanoi syyksi vuokrauksen pohdinnalle mm. sen, että asunto on ison osan vuodesta tyhjiillään ja sitä vuokraamalla olisi mahdollista tasoittaa kustannuksia. Toinen puolestaan sanoi vuokraamattomuuden syyn olevan se, ettei vuokraamalla saisi niin paljon tuloja, että se kattaisi siitä koituvan lisätyön. Kaupungissa vakituisesti, ja maaseudulla osin puolisonsa asunnolla asuva haastateltava kertoi myös pohtineensa kaupunkiasuntonsa eteenpäin vuokrausta. Haasteena oli kuitenkin, miten asunnon voisi vuokrata joustavasti, jotta hänellä itsellään säilyisi toisinaan mahdollisuus käyttää asuntoa kaupungissa asioitessaan. Toistaiseksi kaikki toisen asuntonsa vuokrausta pohtineet halusivat pitää ne omassa käytössään.

Haastateltavilta kysyttiin mahdollisia etuja ja haasteita, joita maaseudulla asumisessa tai monipaikkaisessa elämässä heidän mielestään esiintyy. Esille tulleet muihin teemoihin liittyvät edut ja haasteet on käyty läpi niitä koskevissa teemoissa. Taulukossa 3 on eritelty haastateltavien esille tuomia etuja ja haasteita.

Monipaikkaisuuden tai maaseudulla asuminen edut	Monipaikkaisuuden tai maaseudulla asuminen haasteet
<ul style="list-style-type: none"> • väljä asumismuoto, tilaa talossa ja ulkona • luonto lähellä • liikkumismahdollisuudet luonnossa on hyvät • mahdollisuus kerätä hyödykkeitä (marjastus, kalastus) • akkujen lataaminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen • on olemassa mahdollisuus valita asuinpaikka • monipaikkaisuus tuo helpotusta päivittäisen reissaamisen tilalle • mahdollistaa maaseudun läheisyydessä asuvien sukulaisten ja kavereiden näkemisen 	<ul style="list-style-type: none"> • monipaikkaisena ei ole maaseudulla kuntalaisen etuja, esim. terveydenhuollon suhteen • Ikääntyessä ei välttämättä pysty enää asumaan maaseudulla, jos esimerkiksi liikkumisen kanssa tulee ongelmia • ennen koronaa maaseudulla pystyi töiden takia olemaan vain viikonloppuisin. Se kävi raskaaksi, kun joka viikonloppu joutui ajamaan useita satoja kilometrejä. • vapaa-ajan asunnolla lumenaurausapua ei ole saatavissa, niin kuin vakituisena asukkaana ehkä olisi • kausityöasunnolle, joka on vapaa-ajan asunto, ei saa siirrettyä kirjoja, eli posti menee kaupunkiin • monipaikkaisuuden myötä joutuu hoitamaan kahden asunnon asioita • sähkö- ja verkkoyhteyksien epävakaus • ajokortti on tarpeen tai ainakin sen puute aiheuttaa haasteita • kunta palvelee huonosti asukkaita, palvelu suunniteltu sen työntekijöiden eikä kunnan asukkaiden tai matkailijoiden näkökulmasta • kielitaidottomana on heikosti tekemistä ja tietoa löytyy huonosti

Taulukko 3. Maaseudulla asumisen tai monipaikkaisen elämän edut ja haasteet.

Haastateltavilta kysyttiin, miten he näkevät oman monipaikkaisen elämän tai maaseudulla asumisen tulevaisuudessa. He, jotka asuivat vakituisesti maaseudulla, halusivat myös yhtä poikkeusta lukuun ottamatta jatkaa asumista siellä. Muutto kaupunkiin olisi ajankohtainen vain siinä tapauksessa, jos jotain yllättävää tapahtuisi, kuten esimerkiksi oman tai puolison terveys heikkenisi. Esille tuli huoli siitä, ettei vanhempana välttämättä pysty asumaan maaseudulla ja kaupungin etu palvelutarjonnan suhteen tiedostettiin. Yhdessä haastattelussa nousi esille aikomus muuttaa parin vuoden kuluttua isompaan kaupunkiin joko Suomeen tai ulkomaille, koska perheen lapset eivät viihdy maaseudulla. Myös toisen vanhemman olisi todennäköisesti helpompi työllistyä kaupungissa. Yksi haastateltava, joka lähtökohtaisesti halusi jatkaa asumista maaseudulla, pohti, että olisi töiden vuoksi mahdollista joskus muuttaa ulkomailla sijaitsevaan kaupunkiin, mutta Suomen sisällä ei niinkään.

Osin maaseudulla asuvat haastateltavat eivät nähneet syytä luopua monipaikkaisesta asumisesta. Heille oli tärkeää säilyttää yhteys myös kaupunkialueisiin palveluiden, töiden sekä sinne muodostuneen elämänpiirin vuoksi. Etelä-Suomessa vakituisesti asuva toi esille viihtyvänsä enemmän ja enemmän maaseudulla. Hän ei aikonut luopua vapaa-ajan asunnosta Pohjois-Pohjanmaalla, mutta hankalien kulkuyhteyksien vuoksi vakituinen kaupunkiasunto saattaisi jatkossa tulla kyseeseen lähempänä vapaa-ajan asuntoa. Pariskunta, joka nyt oli kirjoilla eri paikoissa, koki, että jos pitäisi valita, maaseutu olisi se, mistä ei luopuisi. Heistä toinen myös ajatteli, että tulevaisuudessa asuminen voi olla yksipaikkaisempaa, mutta työ monipaikkaista. Yksi henkilö toi myös esille kiinnostuksen niin ikään kolmanteen asuinpaikkaan ulkomailta. Kausityötä tekevä henkilö uskoi jatkavansa ainakin jossain määrin kausityön tekoa maaseudulla myös tulevaisuudessa.

Haastateltavilta kysyttiin myös, olivatko he huomanneet monipaikkaisuuden ja maaseudulle muuton medianäkyvyyden lisääntymisen viime aikoina ja kokivatko he sillä olleen vaikutusta heidän elämäänsä tai näkemyksiinsä. Vastaukset vaihtelivat hyvin paljon. Osa koki, ettei medianäkyvyydellä ole ollut ollenkaan vaikutusta heihin, kun taas toiset sanoivat sen vaikuttaneen positiivisesti. Taulukossa 4 on erittely haastateltavien näkemyksistä.

Haastat- telu	Onko huomannut maallemuuton ja monipaikkaisuuden medianäkyvyyden ja kokeeko sen vaikuttaneen omiin näkemyksiin maallemuutosta tai ajanvietosta siellä?
1	Huomannut ilmiön olleen esillä, muttei koe sen vaikuttaneen omiin näkemyksiin. Halunnut aina asua maaseudulla.
2	Huomannut ja jonkun verran ollut merkitystä.
3	On ollut merkitystä. Tuntuu, että on tullut hyväksytyimmäksi tehdä työtä muualtakin kuin työpaikalta ja voi itsekin suunnitella sellaista elämää. Kokenut helpottavaksi sen, että on ollut pakko tehdä etätöitä ja välttää matkustusta. Keskustelu vertaiskokemuksista, miten ihmiset ovat menneet, kuka minnekin asumaan, on ollut positiivinen asia.
4	On varmaankin ollut vaikutusta. On tullut hyväksytyimmäksi tehdä töitä (etänä) maaseudulta.
5 (2hlöä)	Toinen huomannut ilmiön ja ”trendin” omassa ikäluokassaan ja kuplassaan, miten +30-vuotiaat muuttavat kaupunkikeskuksista väljemmille alueille. Ei kuitenkaan koe ilmiön vaikuttaneen omaan päätökseen muuttaa maaseudulle. Toinen puolestaan huomannut medianäkyvyyden vasta muutettuaan itse maalle. Aikaisemmin haaveillut ja seurannut mediassa Lappiin muuttamista. Koki maaseudulle muuton olleen kompromissi – luonto ja työmahdollisuudet ovat lähempänä verrattuna Lappiin
6	Huomannut ilmiön ja keskustellut siitä asiakkaidenkin kanssa, jotka ovat tulleet muualta pohjoiseen. Ajattelee muualta maaseudulle muuttaneiden olevan edelleen ”vähän turisteja”, kun kaikki on vielä uutta ja kivaa. Kokee samaistuvansa kausityöntekijänä tähän myös itse.
7 (2hlöä)	Toinen on huomannut, muttei koe sen vaikuttaneen itseensä. Ollut 15 vuotta monipaikkainen. Toinen puolestaan on huomannut sen ja kiinnittänyt huomiota eri tavalla, kun asia on itselle myös tuore. Kiinnittänyt huomiota keskusteluun kunnan tarjoamista etätötiloista, että olisi jokin etätötila, mihin mennä.
8	On huomannut, muttei koe medianäkyvyyden vaikuttaneen itseensä. On vain positiivisesti yllätynyt, miten nyt myös muut ymmärtävät maaseudulla asumisen etuja.
9 (2hlöä)	Toinen on huomannut töissä, että siellä monet ovat muuttaneet muualta maaseudulle. Kiinnittänyt huomiota keskustelussa siihen, miten maaseudulle muuttamisessa voi olla ongelmia, jos siellä ei ole muuta tekemistä kuin työt. Toinen kertoo seuranneensa keskustelua vähän, johtuen heikosta kielitaidosta. Kokee kuitenkin, että nuoret ihmiset haluavat muuttaa kaupunkiin, koska maaseudulla on niin vähän tekemistä heille, vanhemmat ihmiset sen sijaa palaavat synnyin-seuduilleen. Kokee oman tulevaisuutensa maaseudulla myös epätodennäköiseksi, koska lapsille ei ole tekemistä siellä.
10	Huomannut ilmiön olleen esillä, muttei koe sen vaikuttaneen itseensä, kuin korkeintaan alitajuisesti. Pohtinut vapaa-ajan asunnon hankkimista maaseudulta 20 vuotta.
11	Huomannut ilmiön olleen esillä, muttei koe sen vaikuttaneen itseensä. Elänyt monipaikkaisesti 20 vuotta.

Taulukko 4. Medianäkyvyyden vaikutus.

Vastauksissa nousivat esille myös monipaikkaisen asumiseen ja etätöiden tekemiseen liittyvät kustannukset. Haastateltavat toivat kustannusvaikutukset esille myös vapaa sana -teemassa. Alla on eritelty esille tulleet monipaikkaisen asumisen tai maaseudulla asumisen kustannuksiin liittyvät huomiot sekä yleisellä tasolla että erityisesti asumiseen liittyen.

Monipaikkaisuuden kustannusvaikutuksiin liittyvät yleiset asiat:

- Maaseudun alhaisemmat elinkustannukset nähtiin vetovoimatekijänä. Perheeseen kasvun ajateltiin kuitenkin lisäävän tilantarvetta ja asuinkustannuksia.
- Monipaikkaisuuden yleinen ongelma ovat korkeammat asumiskustannukset (”rajua tavallisen ihmisen ylläpitää kahta asuinkelpoista asuntoa”), joiden arvioitiin olevan monelle merkittävä asia etenkin, jos taloudessa on vain yksi palkansaaja. Työssäkävyn pariskunnan on helpompi kantaa monipaikkaisen asumisen kustannukset.

- Maaseudulla asumisessa muut tekijät kuin monipaikkaisuuden aiheuttamat lisäkustannukset ovat ensisijainen vetovoimatekijä. Vaikka voisi olla mahdollista asua halvemmalla esim. vuokralla jossain muualla, on maaseudun tuoma vapaus arvokkaampi asia. Maaseudulla halutaan asua niin kauan, kun myös siihen on varaa.
- Monipaikkainen elämä koetaan etuoikeudeksi, jonka oma palkkataso mahdollistaa.
- Monipaikkaisesti elävillä on kiinnostusta oman verotulon jyvitykseen kaupungin ja maaseutukunnan välillä.

Asumiseen liittyvät kustannukset:

- Maaseudulla voi asua tilavammassa ja laadukkaammassa asunnossa kuin kaupungissa.
- Maaseudun vuokra-asuntoihin toivotaan laajempaa valikoimaa, jotta voi valita halutessaan myös edullisemmän asunnon.
- Maaseudun vapaa-ajan asunnon eteenpäin vuokraukseen ei ryhdytä, koska koetaan, ettei siitä saisi tarpeeksi tuloja suhteessa koituvaan työmäärään.
- Monipaikkaisesti elävä oli pohtinut maaseutuasunnon vuokrausta osin siitä saatavien lisätulojen vuoksi, jotka voisivat tasoittaa monipaikkaisen asumisen kustannuksia.
- Samassa pihapiirissä olevan rakennuksen Airbnb-vuokrauksen koetaan tuottavan sama raha pienemmällä vaivalla kuin pitkäaikaisen ja vakituisen vuokraamisen.
- Kausityöntekijän työnteko maaseudulla mahdollistuu edullisen vuokra-asunnon ansiosta, vaikka myös kaupungissa on edelleen vuokra-asunto.

3.4.3 Liikenneyhteydet

Kun haastateltavilta kysyttiin, miten he yleensä liikkuvat maaseutualueella tai paikallisesti asuinpaikallaan, niin yksityisautoilu nousi vahvasti esille. Moni koki, ettei julkista liikennettä ole ollenkaan tai hyvin vähäisesti sekä hankaliin aikoihin työssäkäyvän kannalta. Osa myös ajatteli, että oma mukavuudenhaluisuus menee sen edelle, että käyttäisi julkista liikennettä, vaikka se mahdollisuus olisikin. Pyöräilymahdollisuudet nähtiin pääasiassa positiivisena ja moni kertoikin hoitavansa päivittäistä liikumista myös pyörällä.

Kaupungin ja maaseudun välinen liikkuminen tapahtui pääasiassa omalla autolla. Tähän syynä oli useimmiten julkisen liikenteen puutteellisuus. Kehitystarpeet kohdistuivat pitkälti julkisen liikenteen saavutettavuuteen. Esille nousi myös toive mahdollisuudesta yhdistää julkista liikennettä ja pyöräilyä siten, että osan matkaa olisi mahdollista pyöräillä ja sitten ottaa pyörä kyytiin bussiin. Myös hybridiautoa varten tarvittavia latauspisteitä voisi olla enemmän kaupunkialueiden tuntumassa. Tällöin nähtiin mahdollisuutena, että auton voisi jättää päiväksi kauemmas keskustasta latautumaan ja jatkaa siitä kaupungin keskustaan pyörällä. Myös ideoita vesireittien hyödyntämisestä sekä laajasta latuverkostosta, joka mahdollistaisi hiihtämisen paikasta toiseen, tuli esille.

Henkilöt, joilla oli käytössään useampi kuin yksi asunto, liikkuivat pääasiassa omalla autolla tai puolison kyydillä. Julkinen liikenne olisi mahdollinen vaihtoehto

joidenkin kohdalla, mutta siihen liittyi aikataulun ja pysäkkien sijainnin osalta haasteita, ja siksi liikkumiseen käytettiin yleensä omaa autoa. Henkilöt, jotka asuivat rai-deliikenteen läheisyydessä, katsoivat maaseudulle junalla liikkumisen hankalaksi haasteellisten aikataulujen ja asemalle kulkemisen vuoksi.

Vastaajat näkivät eniten kehitystarvetta asuntojen välillä tapahtuvaan liikkumi-seen julkisen liikenteen osalta. Osa vastaajista kuitenkin koki, ettei omaa autoa kor-vaavaa liikkumismuotoa olisi mahdollista järjestää.

Maaseudulta kaupunkiin suuntautuvat työmatkat tehtiin pääasiassa omalla au-tolla. Syy oli helppous. Osalla työ edellytti sen verran tavaroiden kuljettamista pai-kasta toiseen, että oma auto oli ainut mahdollinen vaihtoehto.

Kun kysyttiin yleisiä kehitystarpeita mihin tahansa liikkumismuotoon maaseu-dulla ja liikenteeseen liittyen, esille nousi useita asioita.

Julkisen liikenteen osalta esiin nousi:

- Kallis hinta, mikä nykyisellään veisi kohtuuttoman suuren osan kuukausibud-jetista. Mikäli hinta olisi kohtuullinen, kiinnostusta julkisen liikenteen käyt-töön olisi.
- Ajatus siitä, että läheltä kulkisi julkinen liikenne, nähdään epäuskottavana
- Kutsuliikenne ei toimi yhteen työaikataulujen kanssa

Yksityisautoilu osalta esille nousi:

- Latauspisteitä liian vähän
- Teiden kunnossapito eteenkin talvisaikaan huono
- Heikko teiden kunto vahingoittaa autoa, jolla liikkuminen on ainut tapa liik-kuu maaseudulla

Kevyen liikenteen osalta esille nousi:

- Pitkän matkan pyöräreitit nähtiin nykyisellään turvattomina, kun on pakko ajaa vilkkaasti liikennöityjen teiden varressa
- Ajoväylien levennyksien yhteydessä pyöräilyä ei ole otettu huomioon riittä-västi
- Ison tien varrella kapea tila pyöräillä
- Talvisaikaan kävelyreitit on varattu ainoastaan hiihtäjille.

Liikkumisen kustannuksista esille tuli julkisen liikenteen kallis hinta sekä se, että liik-kumisen yhteiskäyttöisyydellä voitaisiin mahdollisesti vähentää monipaikkaisuuden kustannusvaikutuksia.

3.4.4 Työnteko

Haastateltavien työtilanteet olivat moninaiset. Suurimmalla osalla oli kokemusta etä-työstä, mutta osalla se ei työn luonteen vuoksi ollut mahdollista. He, jotka olivat teh-neet etätyötä viimeisen vuoden aikana ja ennen koronapandemiaa, olivat kaikki ha-lukkaita jatkamaan etätyön tekemistä ainakin jossain määrin myös jatkossa. Huomat-tavalla osalla oli kiinnostusta tehdä myös 100 % etätyötä tulevaisuudessa. Keskeinen syy, miksi työpaikalla haluttiin jatkossa käydä jonkin verran, liittyi sosiaalisiin suh-teisiin, joiden koettiin olevan heikommat etätyötä tehdessä.

Useampi henkilö teki työtä myös maaseudulla sijaitsevassa työpaikassa. Yksi toimi maatalousyrittäjänä päivätyön ohessa. Yhden haastateltavan työpaikka sijaitsi maaseudulla ja hän teki maaseudulta käsin sinne etätyötä. Yksi oli kausityössä puolet

vuodesta maaseudulla. Tämän lisäksi muutamilla henkilöillä työnkuva oli osin tai kokonaan paikkariippumaton, mikä mahdollisti työskentelyn etänä myös maaseudulta käsin.

Haastateltavat olivat pääosin työntekijän roolissa. Lisäksi joukossa oli muutama yrittäjä. Mainittavaa on, että joukossa oli myös henkilö, joka haki aktiivisesti töitä maaseudulta, mutta ei ollut toistaiseksi niitä saanut. Osa haastateltavista oli myös opiskelijoita.

Niille, jotka elivät monipaikkaista elämää, työ oli yksi keskeinen monipaikkaisuuden aiheuttaja. Monella työpaikka sijaitti kaupungissa, minkä vuoksi vakituinen asunto sijaitti siellä, mutta töitä tehtiin myös maaseudulta käsin. Taulukkoon 5 on koottu haastateltavien työtilanteeseen liittyviä muuttujia.

Haastat- telu	Työpaikan sijainti	Työmatkat maaseudulta työpaikalle	Työntekijä/ yrittäjä/ opiskelija	Kokemus etätyöstä maaseudulla	Toive etätyöstä jatkossa
1	kaupunki	oma auto, n. 100 km	työntekijä	kyllä	max 1pv/vko työpaikalla, ennen koronaa 1-2pv/vko
2	maaseutu	oma auto, 150 km	työntekijä	kyllä	max 1-2pv/vko työpaikalla, 100 % vaatii valokuidun
3	kaupunki	oma auto yli 100 km	työntekijä	kyllä	1-2pv/kk, useampi päivä kerralla
4	kaupunki	oma auto, vajaa 100 km	työntekijä	kyllä	todennäköisesti 1pv/vko työpaikalla täytyy käydä
5 (2hlöä)	kaupunki	auto, välillä osin pyörällä, 50 km	työntekijä	kyllä	noin puolet
	kaupunki	auto, 55 km	työntekijä	kyllä	3-4 pv/vko työpaikalla, pari päivää kotona
6	maaseutu, kausityö	asunto työpaikan vieressä	työntekijä, opiskelija	ei	ei onnistu työn luonteen vuoksi
7 (2hlöä)	kaupunki	auto, n. 150 km	työntekijä	kyllä	pääasiassa 100 %, sosiaalisuuden vuoksi ehkä 1pv/vko työpaikalla
	kaupunki, maaseutu	auto, n. 150 km	työntekijä, yrittäjä	kyllä	yrittäjän työtä ei voi tehdä etänä, työntekijänroolissa 1-2pv/vko työpaikalla
8	maaseutu, osin paikka- riippumaton	oma auto, reilu 10 km	työntekijä	kyllä	useita päiviä/vko. Lisäksi joi-takin päiviä työpaikalla sosiaalisuuden vuoksi
9 (2hlöä)	maaseutu	oma auto, alle 10 km	työntekijä	ei juuri	toistaiseksi ei ole mahdollista, mutta tulevaisuudessa toivoo mahdollisuutta osin etätyöhön
	-	-	hakee töitä, opiskelija	-	haluaisi työn, sillä olisiko se etätyötä, ei ole merkitystä
10	kaupunki, paikkariip- pumaton	työpaikka, jossa työntekijänä on Etelä-Suomessa	työntekijä, yrittäjä	kyllä	50 %, todennäköisesti tulee olemaan 20 %
11	paikkariip- pumaton	-	yrittäjä	kyllä	100 % ollut etätyötä aikaisem-min, sama myös jatkossa

Taulukko 5. Haastateltavien työtilanteet.

Niiltä henkilöiltä, jotka tekivät etätöitä maaseudulta, kysyttiin siihen liittyviä mahdollisia etuja ja haasteita. Keskeisimmäksi haasteeksi nousi yhteisöllisyyden puute, mutta yleisesti moni koki etätyön erittäin positiivisena asiana. Taulukosta 5 nähdäänkin, että etätyötä tehneet haluaisivat jatkaa sitä ainakin jossain määrin myös tulevaisuudessa. Tietoliikenneyhteydet -teeman yhteydessä tuodaan tarkemmin esiin

tietoliikenneyhteyksien tasoa ja niiden vaikutuksia etätyöskentelyyn. Taulukkoon 6 on koottu esille nousseita etuja ja haasteita koskien etätyötä maaseudulla.

Etätyön edut maaseudulla	Etätyön haasteet maaseudulla
<ul style="list-style-type: none"> • työnantajalta saanut hakea toimiston työvälineitä kotiin, joten ergonomia on hyvällä tasolla • helpompi keskittyä • kansainvälisiin konferensseihin osallistuminen mahdollista laajemmin etäyhteyden ansiosta, ei tarvitse käyttää aikaa matkustamiseen • ajankäyttöä helpompi hallinnoida • maaseudulla isommat tilat työskentelylle • maaseutu inspiroi työntekoon, voi käydä vaikka uimassa ennen töitä • läheisten kanssa ajanvietto ja työelämä helpompi sovittaa yhteen, ei joudu olemaan yksin kaupungissa 	<ul style="list-style-type: none"> • sosiaaliset kontaktit ja kahvipöytäkeskustelut jääneet pois, ns. kehitystoiminta kärsinyt • sidosryhmäyhteistyö ja sopimuskumppaneiden kanssa työskentely haastavaa etänä, pitäisi päästä saman pöydän ääreen • 3G-verkko ainoastaan käytössä, toimii huonosti • jonkun verran huonompi ergonomia • etänä yhteydenpito on muodollisempaa, yhteisöllisyys kärsii ja työverkoston tuki vähäisempää • heikot puhelinyhteydet • haasteena, kun pariskunnan molemmat osapuolet etätöissä, miten hoitaa palaverit rauhassa

Taulukko 6. Etätyön edut ja haasteet maaseudulla.

Haastateltavilta kysyttiin myös, oliko heillä antaa vinkkejä kunnalle, miten etätyöntekoa maaseudulla voitaisiin parantaa. Esille nousi seuraavat asiat:

- tietoliikenneyhteyksien kehittäminen maaseutualueilla. Esimerkkinä tuotiin esille kunta, jonne on asennettu parin viime vuoden aikana sataprosenttisesti kunnan omistama valokuituyhteys, joka mahdollistaa hyvät yhteydet.
- valokuituyhteyksien kehittäminen
- yhteisöllisyyttä lisäävät yleiset etätyöpisteet
- ylipäättään yleiset etätyöpisteet
- jokin taho strategiseksi kumppaniksi, esimerkiksi kirjasto tai koulu, joka voisi auttaa etätyöoloissa mm. konferenssien ja workshoppien järjestämisessä, heiltä saisi tarvittavat laitteet ja tilat käyttöön

Henkilöiltä, joiden työ oli maaseudulla tehtävää paikkasidonnaista työtä, kysyttiin, miten sen tekoa voitaisiin helpottaa. He eivät nähneet siihen suoranaisia keinoja. Yhdellä haastateltavista oli ollut mielessä kesätyösetelillä apuvoimien palkkaaminen kesäksi, mutta toistaiseksi ei ollut sitä tehnyt. Kausityötä tekevä taas kuvaili omaa työtään ”harrastustyöksi”, joka antaa paljon voimaa, vaikka onkin välillä raskasta.

Etätyötä tekeviltä henkilöiltä kysyttiin myös etätyöntekoon liittyvistä tiloista, niin kotona olevista kuin muista mahdollisista etätyötiloista. Useilla oli erikseen tilat etätyölle maaseudulla, tai jos ei erillistä työtilaa niin muuten tilaa niin, että työtä pystyi tekemään helposti. Osa oli saanut työpaikalta varusteita kotiin. Osa taas toivoi, että jatkossa, mikäli yritykset säästävät tilakustannuksissa, tätä kompensoitaisiin sillä, että työntekijät saisivat varusteita kotitoimistoilleen.

Haastateltavilta kysyttiin myös, olivatko he käyttäneet yhteiskäyttöisiä etätyötiloja tai oliko heillä kiinnostusta siihen. Vastaukset vaihtelivat paljon. Joukossa oli sekä niitä, joilla olisi tarvetta jonkinlaisille yhteiskäyttöisille etätyötiloille, sekä niitä, jotka eivät kokeneet nyt tai tulevaisuudessakaan tarvetta niille.

Alla kootusti haastateltavilta saatuja ajatuksia koskien yhteiskäyttöisiä etätyötiloja tai niiden tarvetta:

- Ei ole käyttänyt, eikä toistaiseksi tarvitse. Työpaikalla on ns. etäpiste lähempänä maaseudun vakituista asuntoa, jossa voi halutessaan tehdä töitä. Esimerkiksi dokumenttien yms. tulostaminen sieltä käsin on helpompaa kuin kotona. Jos tätä mahdollisuutta ei olisi, niin jonkin verran voisi olla kiinnostusta käyttää jotain yleistä etätyöpistettä
- Ei ole käyttänyt, eikä toistaiseksi ole tarvinnut. Voisi olla hyvä ja tarpeellinen asia, että kunnissa olisi fiksusti toteutettuna etätyöpajoja tai -kommuuneja. Sinne voisi mennä työskentelemään, jos vapaa-ajan asunnolle tulee esimerkiksi paljon vieraita. Siellä olisi myös mahdollisuus jakaa kuulumisia muiden etätyöläisten kanssa
- On käyttänyt. Reissuhommissa varasi hotellista huoneen etätyötä varten, koki erinomaiseksi ja edulliseksi. Lähempänä omaa asuntoa on kylätalo, mutta sen käytölle ei ole tarvetta, kun omat puitteet etätyöhön ovat maaseutuasunnolla paremmat
- Olisi tarpeellisia ja varmasti käyttäisi, jos sellaisia olisi tarjolla
- Ei ole käyttänyt, mutta pohtinut voisiko paikallinen kirjasto tai koulu toimia apuna etänä toteutettavissa asioissa tarvittaessa. Lähellä hotellit ovat mainostaneet etätyötiloja kauniiden maisemien keskellä. Itse ei ole tarvetta käyttää niitä, mutta uskoo joidenkin olevan kiinnostunut niiden mahdollisuuksista
- Ei ole tarvetta käyttää
- Ei ole tarvetta. Uskoo työn luonteen vaikuttavan tarpeeseen ja mahdollisuuksiin käyttää, esimerkiksi omaa työtä ei oli mahdollista tehdä yleisissä tiloissa salassapitovelvollisuuksien takia
- Ei ole käyttänyt. Tällä hetkellä ei ole tarvetta, mahdollisesti jos olisi perhettä niin silloin toinen vanhempi voisi tarvita joskus rauhallisen tilan työnteolle. Toisaalta maaseudun asunnossa on paljon tilaa, että rauhaa ehkä löytyisi riittävästi sieltä
- Paikkariippumaton työ, tekee töitä vaihtelevasti asiakkaiden tai työnantajan tiloista, joita on useampia lähialueilla. Työnantajan tilat ovat varattavissa nettissä työntekijöille ja niihin voidaan jakautua sen mukaan kuin niissä on tilaa. Niitä on eri paikoissa, mikä helpottaa esimerkiksi, jos täytyy ehtiä palaveriin ja meinaa tulla kiire jonnekin, niin voikin pysähtyä lähemmällä toimistolla. On ollut helppo käyttää ja niin niiden tulisikin olla. Jos varaaminen on tehty hankalaksi, esimerkiksi sähköpostin kautta tiettyyn henkilöön yhteydessä olemalla, ei tulisi käytettyä. Täytyy päästä netistä itse varaamaan silloin kun on akuutti tarve.

3.4.5 Tietoliikenneyhteydet

Tietoliikenneyhteyksiin liittyen kysyttiin, miten vastaaja kokee niiden merkityksen etätyöhön tai etätyöhalukkuuteen. Haastateltavat näkivät hyvät tietoliikenneyhteydet keskeisenä asiana. Monella oli aikaisempaa kokemusta etätöiden teosta heikolla nettiyhteydellä, ja he kertoivat työnteon olevan ratkaisevan paljon helpompaa, kun nettiyhteys on parempi.

Kun kysyttiin, millä tasolla vastaajien tietoliikenneyhteydet nykyisellään ovat, lähes kaikki kertoivat niiden olevan riittävällä tasolla. Hieman alle puolella oli valokuituyhteys käytössä, osa mainitsi käytössä olevan wifin ja loput kertoivat yleisesti yhteyksien olevan hyvät tai riittävät nykyiseen käyttöön. Vastauksissa nousi eräällä kuitenkin esille, että mikäli etätöitä haluaisi tehdä kokoaikaisesti maaseudulla, valokuituyhteys on välttämätön.

3.4.6 Palvelut

Palveluiden osalta kysyttiin, mitä palveluita haastateltava käyttää nykyisin maaseudulla. Vastaukset vaihtelivat paljon. Suuri osa heistä, jotka asuivat pääsääntöisesti maaseudulla, käyttivät siellä päivittäistavarakauppaa, postin palveluita, kirjastoa, jätehuollon palveluita ja apteekkia. Osalla oli myös mahdollisuus käyttää joitakin erikoistavarakaupan palveluita sekä erilaisia huolto- ja korjauspalveluita. Lapsiperheessä esille nousi lisäksi koulu, päiväkotiki ja musiikkiharrastukset. Vakitukselta maalla asuvat mainitsivat myös jonkin verran terveydenhuollon palveluita, mutta niiden saatavuudessa ja toimivuudessa oli toisinaan haasteita.

Henkilöt, joilla on maaseudulla vapaa-ajan asunto tai muu asunto, nostivat käytettävistä palveluista esille ruokakaupan, huoltoasemat ja henkilöautojen tankkauksen sekä kirjaston. Esille tuli myös suoraan paikallisilta kalastajilta ja maanviljelijöiltä hankitut tuotteet sekä (ennen koronapandemiaa tapahtunut) kuntosalin käyttö.

Niin kutsuttu naapuriapu nousi vastauksissa esille maalla vakitukselta sekä osittain asuvilla. Naapurit auttavat mm. jätehuollon, lumenaurauksen ja halkojen pilkkomisen kanssa.

Kysyttäessä mitä palveluita olisi syytä kehittää tai saada lisää maaseudulle, vakitukselta maaseudulla asuvat henkilöt toivat esille:

- Kaupan palvelut:
  - laajemman valikoiman ruoka- ja elintarvikekauppa
  - erikoismyymälät
  - paikallinen ruokatori
  - yleisesti palveluiden heikot aukioloajat, esimerkiksi apteekki huonosti auki viikonloppuisin

- Kiinteistöhuoltoon ja asumiseen liittyvät palvelut:
  - jätehuollon palvelut, mm. kierrätyspisteiden ja roskien tyhjennyksen osalta
  - lumenauraus
  - kunnallisteknisistä palveluista on vaikea löytää ja saada tietoa

- Liikenteen palvelut:
  - julkisen liikenteen palvelut
  - katuvaloja tarvitsisi laajemmalle

- Muut palvelut:
  - kirjasto on pieni ja kunnan lehtisali puuttuu
  - postipalvelut ovat heikot, monia lehtiä ei saa tilattua maaseutu-asunnolle
  - pankkipalvelut karkaavat kauas, miten he pärjäävät, jotka eivät hallitse netin käyttöä?
  - terveydenhuollon palvelut, mm. silmälääkäri puuttuu

- Muut huomiot palvelujen kehittämistä koskien:
  - yhteisöllisyyttä tukevat palvelut ja kyläkoulut olisivat tärkeitä ylläpitää
  - tuntuu epäreilulta maksaa paljon kunnallisveroa, kun sille ei saa vastinetta omassa kunnassa
  - lapsille enemmän tekemistä ja harrastuksia, mm. joukkueurheilu- ja musiikkiharrastusmahdollisuuksia
  - maaseudulla on liian vähän majoituspalveluita tai tietoa niistä. Jos omassa pihassa vuokrattavana olevaan asuntoon ei pysty majoittamaan, ei osaa ohjata matkailijoita kysymään mistään muualta.
  - kielitaidottomana kulttuuripalveluita ei pysty käyttämään, koska kaikki on suomeksi

Kun kysyttiin samaa niiltä haastateltavilta, joilla oli maaseudulla vapaa-ajan asunto tai muu toinen asunto käytössä, he toivat esille:

- Kaupan palvelut:
  - rautakauppa
  - kirjakauppa ja muut erikoistavarakaupat
  - heikot aukioloajat
- Kiinteistöhuoltoon ja asumiseen liittyvät palvelut:
  - kierrätyspisteitä ei ole riittävästi ja tarpeeksi laajalla valikoimalla
  - lumenauraus on nyt tosi kallista, kun ei saa tukia, joita vakituisena asukkaana ehkä saisi
  - nyt yksityisesti (naapuriapuna) järjestyvät lumenauraus ja tiestöön liittyvät asiat kunta voisi hoitaa paremmin
- Muut huomiot palvelujen kehittämistä koskien:
  - kulttuuripalvelut sijaitsevat kaupungissa
  - työterveys kaupungissa korvaa terveyspalvelujen tarvetta maaseudulla
  - palveluita ei osaa kaivata nyt niin paljon kuin jos asuisi vakituisesti
  - jos viettäisi enemmän aikaa, monipuolisia vapaa-ajan palveluita todennäköisesti alkaisi kaivata
  - ei niinkään kaipaa palveluita maaseudulla vaan menee kaupunkiin, kun tarvitsee niitä

Kun haastateltavilta kysyttiin niin kutsuttujen vaihtoehtoisten palvelumuotojen eli etä-, liikkuvien ja yhteiskäyttöisten palveluiden käyttötarpeesta ja käyttökokemuksista, esiin nousi moninaisia ajatuksia. Osa vastaajista ei ollut käyttänyt tai kiinnostunut käyttämään kyseisiä palveluita. Joiltain löytyi kokemusta kirjastoautosta ja etäkonserteista. Osa haastateltavista taas näki tämänkaltaisissa palveluissa paljon potentiaalia, joka voisi tarjota mahdollisuuksia muuten yksipuoliseen palvelutarjontaan. Esille nousseita ideoita koskien vaihtoehtoisia palvelumuotoja olivat:

- Useat vastaajat toivat esille toiveen työkalujen ja harrastusvälineiden vuokramahdollisuudesta esimerkiksi kirjaston tai kirjastoauton yhteydestä.
- Säännöllinen siivoja ja hieroja oli toiveissa, mikäli naapurustokin olisi kiinnostunut niistä ja kustannukset eivät nousisi liian suuriksi.

- Lumilinkouksesta oli ollut puhetta naapureiden kanssa, kun aikaisemmin linkouksen hoitanut naapuri myi koneensa ja lumenaurausapua ei sen jälkeen enää ollut saatavilla läheltä kohtuulliseen hintaan.
- Edes jäätelökioskia ei koskaan näy paikkakunnalla, mikä tuntuu oudolta.
- Yhteiskäyttötila, jonne tulisi neuvontapalveluita, ettei kaikilla olisi omia pisteitä vaan yhteinen. Yhteiskäyttötilassa voisi joskus olla esim. Kela ja joskus pankki.

Mielipiteet vaihtoehtoisista palveluista jakautuivat seuraavasti:

Kuvio 2. Kiinnostus vaihtoehtoisten palvelujen käyttöön.

Haastatteluissa nousi esille myös yleisiä kehitysideoita koskien palveluita:

- Pohjois-Pohjanmaan maaseutukuntien tulisi hyödyntää Oulun tulevaa asemaa kulttuuripääkaupunkina omien palvelujensa kehittämisessä.
- Asukkaat saattavat jatkossa haluta panostaa kotona varustetasoon, jotta voivat nauttia esimerkiksi etäkonserteista.
- Pankkiverkostot harvenevat harvenemistaan ja tarjonta heikkenee.
- Pitäisi miettiä uusia ideoita siihen, miten palveluita tarjotaan: yhteiskäytöstä voisi olla apua, ettei tilat ole vain yhtä käyttötarkoitusta varten, näin saadaan tehokasta tilankäyttöä.

Muutama haastateltava mielti palvelutarjontaa myös neuvola- ja päiväkotipalveluihin liittyen. Miten esimerkiksi päivähoito onnistuu monipaikkaisessa elämässä, jos osan viikkoa on toisella paikkakunnalla ja osan toisella?

Palveluihin liittyviä kustannusasioita nousi esille tämän ja vapaa sana -teeman yhteydessä vain vähän. Tällaisia kustannuksiin liittyviä asioita oli kiinnostus yhteiskäyttöisille palveluille, mikäli niiden hinta on kohtuullinen sekä se, että vaikka muuten monipaikkaisen elämän myötä syntyvät kustannukset eivät mietityä, niin yhteiskäyttöisten etätyöpisteiden hinnoitteluun tulee kiinnitettyä huomiota. Mikäli ne on hinnoiteltu liian kalliisti, ei niitä tule käytettyä.

3.4.7 Vapaa-aika

Vapaa-ajan viettoa maaseudulla koskevat vastaukset toivat esiin runsaasti erilaisia näkökulmia. Monella luonnossa liikkuminen ja sen mahdollisuuksien hyödyntäminen oli tärkeässä roolissa. Luonnossa pyöräily, lenkkeily ja hiihto nousivat monien vastauksissa esille. Lisäksi monella kului aikaa asunnon tai vapaa-ajanasunnon pihan laitossa. Tanssit, laskettelu, lähikaupunkien kulttuuripalveluiden hyödyntäminen, netin kulttuuripalvelut sekä ystävien ja sukulaisten tapaaminen nousivat myös esille vapaa-ajan viettotapoina.

Kehitystarpeita nousi myös esille. Paikoin hiihtolatuja ja pyöräreittejä oli huonosti. Toivottiin myös monipuolisempia palveluita kuin vain lenkkipolkuja ja hiihtolatuja. Myös erikoiskauppaa ja rautakauppaa toivottiin lähemmäs maaseudulle, jotta asuntojen ja pihojen laittoon tarvittavia tuotteita olisi lähempää saatavilla. Eräs vastaaja pohti myös, millaisia paikalliset kansalaisopiston järjestämät kurssit ovat eikä kokenet saaneensa niistä riittävästi tietoa. Teknologiaa toivottiin myös hyödynnettävän enemmän vapaa-ajan mahdollisuuksissa. Kohtuuhintaisten tai ilmaisten harrastusmahdollisuuksien tarjontaa pidettiin tärkeänä. Lapsiperheen vanhemmat kokivat, että aikuisille löytyy kyllä tekemistä, mutta lapsille tekemistä on liian vähän – tuskin mitään tarjolla. Harrastaa voi vain kerran viikossa, vaikka halua olisi enemmän. Kyseinen lapsiperhe näki oman tulevaisuutensa maaseudulla jatkossa epätodennäköisenä juuri lapsille tarjolla olevien vapaa-ajan palveluiden ja harrastusmahdollisuuksien puutteen vuoksi.

Muutama haastateltava nosti esiin viestinnän heikkouden koskien alueella olevia palveluita. Nähtiin, että nykyisellään sekä kunnan tarjoamista että sen alueella sijaitsevista palveluista ei löydy tietoa, eikä niitä markkinoida riittävästi. Markkinoinnin katsottiin myös olevan tärkeä siinä, että mahdolliset ulkopaikkakuntalaiset voisivat myös saada tietoa ja löytää kunnan vetovoimatekijät.

Yhteiskäyttöiset vapaa-ajan harrastusvälineet nousivat myös esille. Esimerkiksi mahdollisuus moottorikelkan vuokraamiseen oli, mutta hintaa pidettiin liian kalliina. Kiinnostusta löytyi myös muihin yhteiskäyttöisiin välineisiin, kuten kajakkeihin, soutuveeneisiin, maastopyöriin ja mönkijöihin. Toiveena oli, että olisi mahdollista kokeilla ko. välineitä ilman, että niitä tarvitsisi heti hankkia itselleen.

Useampi vastaaja koki vapaa-ajan viettomahdollisuudet myös täysin riittäviksi omiin tarpeisiin. He ajattelivat, ettei kaikkea tarvitsekaan löytyä omalta kylältä. Vain muutama vastaaja mainitsi koronapandemian vaikutukset vapaa-ajan viettoon.

Eräs vastaaja koki myös paikallisen harrastus- ja yhdistystoiminnan olevan liian henkilöitynyttä. Tästä aiheutuu ongelmia, kun uusia tekijöitä ei saada tilalle ja vanhat väsyvät, mikä heikentää harrastusmahdollisuuksia paikallisesti.

Haastateltavilta kysyttiin erikseen myös kokemuksia maaseudun yhteisöllisyydestä ja siihen liittyvästä viestinnästä. Moni nosti esille, että he toimivat aktiivisissa yhdistyksissä tai järjestöissä maaseudulla, joskin koronapandemian vuoksi näiden järjestämät tapahtumat olivat viime vuotena olleet vähäisiä. Maaseudun yhdistyksien ja järjestöjen tapahtumia pidettiin tärkeinä tekijöinä paikallisen elinvoiman säilymiselle. Osa toivoi myös lisää esilaisia tapahtumia kylien alueille. Kyläkoulut mainittiin tärkeinä paikkoina tapahtumien järjestämisessä. Esille nousi myös huoli siitä, että paikalliset järjestöt ovat nykyisin taloudellisesti liian tiukoilla, minkä vuoksi hyvää tekemistä jää piiloon. Kunnalta toivottiin taloudellista apua näille yhdistyksille, jotta toiminta ei olisi pelkästään talkootöiden varassa. Kaupungissa vakituisesti asuva henkilö toi myös esille sen, että vaikka on fyysisesti ollut pääasiassa maaseudulla viimeisen

vuoden, on – paradoksaalista kyllä – yhteys vakituisen asunnon yhteisöön kaupungissa jollain tapaa syventynyt. Ulkomailta maaseudulle muuttaneet kokivat paikalliset hyvin sulkeutuneiksi. Kuitenkin paikallinen järjestö, joka kohdennetusti järjestää tapahtumia juuri ulkomailta muuttaneille, on ollut heille positiivinen asia ja sen kautta tietoa tapahtumista on myös saanut riittävästi. Järjestön toiminta keskittyy kuitenkin pääasiassa aikuisten aktiviteetteihin ja lapsille suunnattu toiminta on vähäistä.

Moni ajatteli, että maaseudulla tarvitaan tietynlaista luonnetta, koska siellä täytyy itse olla kiinnostunut ja ottaa selvää asioista, jos haluaa tutustua ihmisiin ja päästä osaksi yhteisöä. Viime aikoina maalle muuttaneet olivat positiivisesti yllättyneitä siitä, miten hyvin ihmisiin on tutustunut ja ajattelivat tutustumisen olevan maalla jopa helpompaa kuin kaupungissa, mitä eivät etukäteen olleet ajatelleet. Sosiaalisen median ja netin kautta tapahtuva tiedotus oli keskeisessä asemassa yhteisöllisyyteen liittyvissä asioissa, mutta myös ilmoitustaulujen ja paikallislehtien kautta tietoa oli saatavilla jonkin verran. Tietoa välittyi myös paikallisten kanssa tavatessa. Yksi haastateltava ajatteli sosiaalisen median olevan verkostoitumisen ja tiedonsaannin kannalta maaseudulla jopa ehkä tärkeämpi kuin kaupungissa. Useampi toivoi kuntatiedotteen kaltaista julkaisua postilaatikkoon, jotta tieto tapahtumista tulisi helpommin perille. Jossain paikoissa virallisen tiedotuksen koettiin olevan erittäin heikkoa.

Osan säännöllisesti useammalla kuin yhdellä paikkakunnalla aikaa viettävän kanssa tuli puheeksi mahdollinen kiinnostus osallistua myös niin sanotun ”kakkoskunnan” kehittämiseen, tuomalla esimerkiksi omia toiveita ja näkemyksiä esille. Osa koki, ettei ole kiinnostunut tai aikaa siihen ei olisi riittävästi. Osa taas innostui asiasta paljon. Tuli esille mm. se, että vaikkei suoranaiseen kuntapolitiikkaan ole halua lähteä edustamaan, olisi kiinnostava olla yhteydessä esimerkiksi valtuuston jäseniin ja tuoda esille osa-aikaisen kuntalaisen näkemyksiä mm. palvelujen kehittämiseen liittyen. Oli myös kiinnostusta siihen, että voisi tuoda esille ja hyödyntää omaa asiantuntemusta kunnan kehittämisessä. Esille tuli myös näkökulma, jossa tämän kaltainen osallistaminen nähtiin keskeisenä asiana, jolla voitaisiin sitouttaa mökkiläisiä maaseudun kuntaan, ettei alueella vieraileminen olisi vain vapaa-ajan viettoa erillään paikkakunnan asioista. Tällä tavoin voitaisiin osallistua kunnan kehittämiseen ja samalla päästä osaksi paikallista yhteisöä. Verotusta koskien nousi esille myös näkemys, että olisi kaikkien etu, jos verotuloja voisi maksaa osin myös maaseudun asuntokuntaan. Joku ajatteli nykyisen tilanteen olevan epäoikeudenmukainen, kun kaikki verotulot menevät kaupunkiin, vaikka aikaa viettää myös maaseudun pienellä paikkakunnalla. Idea jonkinlaisesta mahdollisuudesta jyvittää omaa verotuloa pienemmille paikkakunnille oli mieluisa. Eräs haastateltava koki myös jo nykyisellään osallistuvan toisen kunnan asioihin, ihan jo oman työnkuvansa kautta.

Vapaa-aikaan liittyvistä kustannuksista todettiin:

- Maaseudulla toimivat paikalliset järjestöt ja yhdistykset tarvitsisivat rahallista tukea kunnalta, jotta niiden toimintaa voitaisiin ylläpitää ja kehittää.
- Kohtuuhintaisia ja ilmaisia vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia pidettiin tärkeinä.
- Yhteiskäyttöisten työkalujen ja muiden varusteiden käyttö kiinnostaa, jotta ei tarvitsisi ostaa itse kaikkia välineitä.

3.4.8 Vapaa sana

Teemalla kartoitettiin yleisiä ajatuksia koskien monipaikkaisuutta ja maaseudulla asumista, sekä ajatuksia maaseudun vetovoimatekijöistä. Mahdollisuus oli myös ker-

toa asioita, joita ei aiemmilla kysymyksillä ollut tullut esille. Lisäksi teeman yhteydessä oli mahdollisuus täydentää aikaisempien teemojen vastauksia. Muita teemoja koskevat vastaukset on siirretty raportissa ko. teeman yhteyteen. Vastaajilta kysyttiin, mitä he pitivät yleisesti maaseudun vetovoimatekijöinä. Luonto ja sen tarjoamat mahdollisuudet nousivat selkeästi esille. Lisäksi rauhaan, hyvinvointiin ja vapauteen liittyvät asiat olivat monille tärkeitä. Kysymyksen yhteydessä tuli hyvinkin syvällisesti mietittyjä vastauksia maaseudun vetovoimatekijöistä ja omista ajatuksista niihin liittyen. Taulukossa 7 on esitetty vastauskoonti.

Maaseudun vetovoimatekijöitä ja ajatuksia niihin liittyen	
Luontoon liittyvät asiat	Luonto ja maisemat
	Ei vain se, että voi lähteä luontoretkelle, vaan, että on osa luontoa. Voi nähdä hukan lentämässä pihan yli. Uskon tällaisten kokemuksien tekevän hyvää ihmiselle ja auttavan ymmärtämään luonnon monimuotoisuutta ja sitä, että olemme täällä yhdessä muiden otusten kanssa
	Merta korostaisin, se on joka päivä erilainen ja vahva elementti
	Ilman ja vedenlaatu on parempi kuin kaupungissa
	Luonto on lähellä
	Luonto aktivoi ja pitää itse reagoida - pitää kolata lumet, kastella kukat jne.
	Luonto ja järvenranta
	Läheiset kansallispuistot ja luontokohteet
	Luontoihminen täytyy olla, joka siitä nauttii, niin semmoiselle hyvä vaihtoehto
Asuinmukavuuteen liittyvät asiat	Elintila
	Väljempää asua
	Elämänlaatu on huomattavasti parempaa ja tuntee olevansa rentoutuneempi
	Omaa rauhaa
	Elämä on välitöntä
	Laitostuminen ei ole mahdollista, kun elää koko ajan autenttisessa ympäristössä. Moniaistillisuus olisi ehkä markkinointiin sopiva sana. Terveystyötyjä löytyisi varmasti, jos tutkimusta tehtäisiin.
	Rauhallisuus
	Pitää osata olla yksin ja nauttia hiljaisuudesta.
	Voi elää laadukkaammin isommissa ja paremmissa asunnoissa
	Jos on etätyömahdollisuus, erityisen otollista asua maaseudulla
Harrastusmahdollisuuksiin liittyvät asiat	Pystyy harrastamaan omalta pihalta
	Tekeminen ei lopu, ei tule vapaa-ajan ongelmia
	Jos haluaa seurata, on itse hakeuduttava ihmisten luo, ajattelee höpertyvänsä, jos vain jäisi maaseudulle. Tapaa aktiivisissa harrastuksissa ihmisiä, mutta nauttii myös täydestä hiljaisuudesta.
	Voi hoitaa puutarhaa sen verran kuin huvittaa, on puuhasteltavaa, mutta ei ole pakko.
	Harrastusmahdollisuudet
Kustannuksiin liittyvät asiat	Elämisen mahdollistaminen pitää tietenkin tulla taloudellisten resurssien kautta, eli pitää olla työ tai muu toimeentulon lähde. Asumisen pitää olla kohtuuhintaista. Tällä hetkellä se on maaseudulla huomattavasti edullisempaa kuin kaupungissa.
	Hintataso on ihan eri kuin kaupungissa

Taulukko 7. Maaseudun vetovoimatekijöitä.

Haastateltavilta kysyttiin, mitä yleisiä ajatuksia heillä on maaseudulla asumisesta ja monipaikkaisuudesta. Tämän kysymyksen yhteydessä esille nousi kiinnostavia havaintoja ja pohdintoja. Osa haastateltavista ajatteli asiaa laajemmassa kuvassa

ja osa arkisten asioiden kautta. Esille tulleet asiat jakaantuivat pääasiassa asumiseen, työntekoon ja palveluihin liittyviin asioihin. Alle on koostettu yleisiä ajatuksia monipaikkaisuuteen ja maaseudulla asumiseen aiheittain:

Asuminen:

- Pitäisi jotenkin mahdollistaa se, että ihmiset voivat helposti testata maaseudulla asumista, esimerkiksi vuoden tai puolen vuoden ajan. Kunnalla voisi olla rakennuksia, joissa voi testata maaseudulla asumista ja sitten päättää missä haluaa asua tai hankkia pysyvämmän asunnon.
- Nykyisen ajattelutavan mukaan Suomi halutaan pitää mahdollisimman laajasti asuttuna ja tällöin olisi tärkeää tehdä rakenteellisia ratkaisuja monipaikkaisuusilmion tukemiseksi. Muutenkin tällaiselle ilmiölle voi olla tilausta, kun kaupunkien keskustat alkavat Suomessa olla jo täynnä. Ihmiset tuntuvat muutenkin haluavan luontoa ympärilleen. Ilmiöön liittyy kuitenkin rakenteellisia haasteita esimerkiksi liikkumisen suhteen: toisaalta se on välttämätöntä monipaikkaisessa elämässä, mutta miten se voidaan toteuttaa kestävästi?
- On jokseenkin älytöntä, jos ilmiön toteutuminen tarkoittaa kahden asunnon omistamista, jolloin toinen asunto on koko ajan tyhjillään. Se voi toimia jollain, mutta ehkä yhteiskäytöstä voisi olla jotain hyötyä niin asumisen kuin liikkumisen osalta. Ilmiö on myös kallis, joten yhteiskäyttö voisi tuoda myös kustannusten hallintaan ratkaisuja. Yhteiskäyttö voi olla haasteellinen suomalaisessa ajatusmallissa, jossa kaikki on totuttu omistamaan itse jakamatta kenenkään kanssa. Esille tuotiin kuitenkin se, että maaseudulla on perinteisesti ollut paljon yhteiskäyttöä, eikä yhteiskäyttöajatus ole siksi mahdoton.
- Pidettiin tärkeänä, että ilmiötä tarkastellaan mahdollisimman laajasti erilaisesti ja moninaisesti, ettei ole yhtä tapaa olla monipaikkainen.
- Osa näki monipaikkaisuuden tuovan vaihtelua omaan arkeen, kun enää ei tarvinnut rajatusti keskittää maaseudulla vietettyä aikaa viikonloppuun ja kaupungissa vietettyä aikaa arkeen, vaan nyt on mahdollista lähteä arkipäivinäkin töihin maaseudulle. Tällä tavoin on saanut uudenlaista joustavuutta vapaa-ajan asunnon käyttöönkin.

Työnteko:

- Mikäli koko Suomi halutaan pitää asuttuna ja että asutusta on muuallakin kuin kasvukeskuksissa, tulisi kuntapäätäjien miettiä, miten maaseudulle saadaan työpaikkoja ja eteenkin niitä tarjoavia yrityksiä. Etätöiden tekeminen maaseudulta on hyvä asia, mutta olisi tärkeää, että myös ne, jotka haluavat tehdä töitä muuten kuin etänä tai ne, joiden työtehtävät ovat ns. paikan päällä tehtäviä, voivat työllistyä maaseudulla.
- Työnantajatkin voisivat hyötyä siitä, että töitä tehdään muualla kuin keskuskonttoreissa ja näin säästää kiinteissä kuluissa. Ainakin tietyissä ammateissa ja tiettyjen ihmisten kohdalla se voi olla toimiva ratkaisu.
- Voisiko omaa ammattiosaamista ja verkostoja hyödyntää jotenkin maaseutupaikkakunnan kehittämisessä?
- Voisiko etätöiden myötä itse työ saada uudenlaisia muotoja ja kytköksiä maaseudun paikallisiin työnantajiin? Voisiko olla olemassa jokin vastuullinen

kuntalaisuus tai vastaava, jonka myötä aukeaisi mahdollisuuksia hyödyntää omaa osaamista paikallisesti, myös muualla kuin varsinaisella työpaikalla?

- Kausityötä pääsee helposti tekemään, vaikka olisi töissä myös jollain toisella alalla. Esimerkiksi toimistotyötä tai muuta tavanomaisempaa työtä tekevä henkilö voisi tulla talveksi tekemään kausityötä, joka on luonteeltaan ääripäässä verrattuna toimistotyöhön ja sen perinteisiin aikatauluihin.
- Ulkomailta maaseudulle muuttanut perhe toi myös esille, että jossain maissa ulkomailta muuttaneet ovat voineet tehdä yhteistyötä paikallisen kunnan tahojen kanssa ja opettaa tai kertoa kokemuksistaan, jolla voidaan kehittää erilaisen maaseutuasukien elämää. Pariskunnan toinen osapuoli olisi itse kiinnostunut tekemään yhteistyötä opetuksen ja koulujärjestelmän kanssa. Toistaiseksi tällaista mahdollisuutta ei kuitenkaan ole ollut. Hän ajattelee yleisestikin siitä olevan hyötyä kaikille, jos pyrkii ympärillään tekemään maailmasta paremman.
- Yleisesti monipaikkaisuutta koskien oli huomattu asennemuutos. Esimerkiksi vaikka tekniikka on jo aiemminkin mahdollistanut etäpalaverit, ei tätä mahdollisuutta hyödynnetty ennen koronapandemiaa juurikaan.
- Kausityöntekijä ajatteli kyseisen työmuodon vievän myös mehuja, kun joutuu muuttamaan paikkakunnalta toiselle, mutta samalla siinä pääsee työskentelemään ihmisten kanssa ympäri maailmaa, mikä antaa erilaista perspektiiviä asioihin.
- Yksi näki ilmiön erittäin myönteisenä ja uskoi sen lisääntyvän, kun vireiden ikäihmisten määrä kasvaa, jolloin useampi voi itse valita haluavansa viettää aikaa sekä maalla että kaupungissa.

Palvelut:

- Mietintää aiheutti viranomaisasioissa esimerkiksi se, ettei ollut tietoa siitä, mikä vaikutus esimerkiksi tietyillä parisuhdemuodoilla olisi tarvittaessa työttömyyskorvauksiin, kun toinen osapuoli oli sekä työntekijän että yrittäjän roolissa. Toivottiin, että viranomaispalvelut tunnistaisivat monipaikkaisuuden helpommin ja niitä voisi tarpeen mukaan käyttää eri kunnissa.
- Myös terveystarpeiden kanssa oli nyt ollut haastetta, kun he ovat kirjoilla eri kaupunkeissa. Lisäksi tulevaisuudessa mahdollisesti tarvittava päivähoitopalvelujen järjestäminen nousi esiin yhtenä mietittävänä asiana.
- Esille nousi pohdintaa siitä, että onko naisten tai miesten näkemyksissä eroa koskien monipaikkaisuutta. Onko esimerkiksi miehen työ useammin sidottu maaseudulle, jonne nainen tulee kaupungista? Pohdintaa oli tähän liittyen mm. eroavien palvelutarpeiden osalta, joihin voisi olla syytä syventyä esimerkiksi jonkin vapaaehtoishankkeen kautta.
- Vanhusten palvelut omien sukulaisten kohdalla myös mietityttivät tulevaisuudessa.
- Yksi haastateltava ajatteli monipaikkaisuuden ja etätyön ottavan jalansijaa nyt kun nähtiin, että työtä voi todella tehdä etänä, kunhan yhteydet ovat kunnossa. Sitä kautta mahdollistuvan etätyön myötä voi myös syntyä erilaista palvelujen tarvetta.
- Haastateltava ajatteli, että kunnat eivät ole vielä tarpeeksi hyvin tajunneet, miten suuri mahdollisuus heille olisi tarjota etätyöpisteitä ja etäpalveluita. Hän ajatteli, että nykyisellään edellä mainitut palvelut ovat karkaamassa yrityksille ja menevät bisnekseksi. Hänestä pitäisi ajatella, että etätyön teon mahdollistamisella ei pitäisi

niinkään tehdä rahaa vaan sen tulisi olla palvelu. Tällä hetkellä osa etätyötiloja tarjoavista tahoista perivät kohtuuttomia hintoja etätyötiloista. Hän toivoi, että kunnat tekisivät etätyötiloista edullisen palvelun eivätkä alkaisi rahastamaan sillä

Muut asiat:

- Ilmiön toivottiin olevan aktiivisemmin esillä päivänpolitiikassa ja että ideoita siihen liittyen pallorellaan rohkeasti.

4 Yhteenveto

Tähän osioon on koostettu keskeisimmät havainnot haastatteluista teemakohtaisesti sekä tuotu esille mahdollisia jatkotoimenpiteitä ja ehdotuksia esille nousseisiin asioihin liittyen.

4.1 Yleiset kysymykset

Vastaajissa oli vähän lapsiperheitä edustettuna. Jatkossa voisi olla hyvä kartoittaa kohdennetusti maaseudulla asuvien tai siellä aikaa viettävien lapsiperheiden tarpeita. Voisi myös olla hyödyllistä kartoittaa tarkemmin sellaisten henkilöiden ajatuksia ja pohdintoja, jotka vasta harkitsevat maalle osin tai vakituisesti muuttamista.

4.2 Asuminen

Vaikka asukashaastattelujen otanta ei ollut laaja, tuli vastauksissa esille lukuisia erilaisia monipaikkaisuuteen kytkeytyviä asumismuotoja ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Monipaikkaisuuden tuomien mahdollisuuksien hyödyntämisessä olisikin tärkeää tunnistaa erilaiset kohderyhmät ja heidän erilaiset asumis- ja palvelutarpeensa. Kohderyhmien tarpeissa voi olla alueellisia ja kuntakohtaisia eroja.

Asumisen kustannuksien osalta tuli esille, että mikäli veto- ja pitovoimatekijät ovat maaseutualueilla riittävän vahvat, ovat monet valmiita maksamaan syntyvät lisäkustannukset. Kuitenkin monipaikkaisuudesta aiheutuu kustannuksia, jotka on helppo kattaa kahden työllisen taloudessa kuin yksin asuen. Olisivatko työssä käyvät pariskunnat siksi luontaisin kohderyhmä, jolle monipaikkaista asumista ja etätyötä sekä siihen liittyviä palveluita voisi erityisesti suunnata? Pitäisi silti jatkossa miettiä, miten myös eri tulo- ja väestöryhmien on mahdollista elää monipaikkaisesti ja hyötyä ilmiön tarjoamista eduista. Vastauksissa tuotiin esille, että maaseudulla asumista pitäisi pystyä kokeilemaan helpommin, esimerkiksi vuoden tai puolen vuoden ajan. Lyhytaikaisen asumisen ja erilaisten vuokra-asuntojen nykyistä parempi saatavuus voisi lisätä maaseudun monipaikkaista asumista ja etätyötä.

Haastateltavien osalta asuntojen yhteiskäyttö ja eteenpäin vuokraaminen oli vähäistä. Esiin nousi mm. se, miten vuokraustoiminnasta saatavat tulot eivät kata toiminnan aiheuttamaa lisätyötä. Voisikohan siis olla tilausta vuokra-asuntopörssille tai ”maaseutuasuntojen-Airbnb”-palvelulle, jossa on mukana myös kiinteistön huoltoon liittyviä palveluita.

Moni haastatelluista näki todennäköisenä, että he asuvat tai viettävät aikaa myös jatkossa maaseudulla. Maaseudun pitovoima vaikutti heidän osaltaan vahvalta. Lapsiperheen näkemys poikkesi tästä, koska lapsille ei koettu olevan maaseudulla riittävästi tekemistä. Tämä vaikutti koko perheen viihtyvyyteen alueella. Maaseudulle halusivat vuoden 2020 maaseutubarometrin mukaan eniten 45–64-vuotiaat. Nuorista alle 25-vuotiaista vain noin joka viides piti maaseutua toiveasuinpaikkana. (Maaseutubarometri 2020) Monipaikkaisuuteen liittyvien väestömuutosodotusten lunastamiseksi olisikin syytä pohtia keinoja, joilla nimenomaan lapsiperheet ja nuoret saadaan viihtymään ja juurtumaan maaseutualueille.

Haastateltavat olivat pääasiassa huomanneet monipaikkaisuuden ja maalle muuton medianäkyvyyden lisääntymisen viime aikoina. Mielipiteet medianäkyvyyden vaikuttavuudesta jakautuivat. Osa koki, ettei sillä ollut omiin päätöksiin vaikutusta, kun osa taas ajatteli yleisesti käydyn keskustelun vapauttaneen mm. asenteita maa-

seudulta käsin tehtävään etätyöskentelyyn. Tämän vuoksi koettiin itselle helpomaksi toteuttaa monipaikkaista elämää, kun yleinen ilmapiiri sallii myös tavanomaisemmasta, yhteen paikkaan keskittyneestä asumisesta poikkeamisen. Tämä tukee ajatusta siitä, että olisi syytä tunnistaa ihmisten moninaiset tavat tai toiveet elää ja asua, jotta voidaan pyrkiä myös mahdollistamaan näiden moninaisten tapojen toteutuminen.

4.3 Liikenneyhteydet

Maaseudulla osin tai vakituisesti asuvien kohdalla henkilöautoliikenne on liikkumisessa keskeisessä asemassa. Moni toivoi julkisen liikenteen kehittämistä, joka toimiessaan voisi olla vaihtoehtoinen liikkumismuoto omalle autolle. Olisiko monipaikkaisten asujien tarpeita mahdollista kartoittaa tarkemmin julkisen liikenteen reittejä suunniteltaessa?

Yleisesti sekä henkilöautojen vaihtoehtoiset käyttövoimaratkaisut että henkilöautoliikenteelle vaihtoehtoiset liikkumismuodot ovat yleistymässä. Selvitettäväksi jää, miten maaseudun palvelutarjonta pystyy vastaamaan tähän. Julkisen liikenteen heikkous nousi esille myös aikaisemmassa Naturpolis Oy:n Vetovoimana monipaikkaisuus -hankkeessa, jonka selvitysalue sijoittui Pohjois-Pohjanmaan alueelle. (Naturpolis, 2021)

Haastatteluissa esille nousi myös teiden kunnossapidon heikkous, jolla oli vaikutuksia yksityisautoiluun ja sen mahdollisuuksiin. Tämä aiheutti niin ikään haasteita, kun monilla ainut mahdollinen tapa liikkua oli auto, mutta teiden kunnossapito rajoitti sen käyttöä, etenkin talviaikaan. Monet saivat apua teiden auraamiseen naapureilta. Tässä olisi mahdollisuus selvittää kuinka merkittävässä roolissa naapuriapu on ja onko kunnalla keinoja tukea asukkaita nykyisin naapuriavun varassa olevissa toimenpiteissä.

Jalankulun ja pyöräilyn reitit olivat monin paikoin hyvät. Esiin nousi kuitenkin se, että talvisin kävelyreitit ovat paikoin kokonaan varattuna hiihtäjille. Talvikävelyreiteille voisi siis olla kysyntää.

4.4 Työnteko

Työntekoon liittyen keskeinen havainto oli, miten moninaisesti ihmiset voivat työskennellä maaseudulla tai sieltä käsin. Etätyö oli vastaajien joukossa tyypillistä, mutta olisi syytä huomioida myös maaseudulla tehtävä paikkasidonnainen työ ja miten sen mahdollisuuksia voidaan lisätä.

Vastaajista ne, jotka olivat tehneet etätöitä viime vuoden aikana, olivat myös kiinnostuneet sitä ainakin jossain määrin jatkamaan, eli tekemään jatkossa niin sanottua hybridityötä. Tätä hybridityön yleistymistä puoltavat aikaisemmin mm. Suomen Yrittäjien teettämä työelämägallup (Kantar & Suomen yrittäjät, 2021) sekä Elisa Oyj:n työnantajille ja organisaatioille teettämä tutkimuskysely. (Elisa, 2021) Myös media on uutisoinut paljon hybridityön suosion kasvusta. Esimerkiksi Helsingin sanomat julkaisi etä- ja hybridityön yleistymistä käsittelevän artikkelin kesällä 2021. (Raita-aho, 2021) Osaa haastateltavista kiinnosti jatkossa tehdä kokonaan etätöitä.

Suurin haaste maaseudulla etätyöskentelyyn liittyi etätyön aiheuttamaan yhteisöllisyyden ja kohtaamisten vähenemiseen. Esimerkiksi sidosryhmien ja sopimus-kumppaneiden tapaaminen oli haastavaa etätyössä. Osa toivoikin helposti käytettäviä yleisiä etätyöpisteitä satunaiseen käyttöön. Kuntien pitäisikin jatkossa selvittää yleisten etätyötilojen tarvetta alueellisesti.

Maaseudun etätyöskentelyn etuina nähtiin ajankäytön tehostuminen ja isommat tilat työnteolle. Samankaltaisia etuja ja haasteita on noussut esille muissakin tutkimuksissa. Esimerkiksi Valtiovarainministeriön kaikille valtion virastoille ja laitoksille teetetyssä kyselyssä monipaikkaisesta työstä vuosina 2020 ja 2021 nousi esille samoja asioita. (Valtiovarainministeriö, 2020; Valtiovarainministeriö, 2021)

Vaikka työergonomiaan liittyvät asiat olivat haastateltavista useilla kunnossa, nousi haastatteluissa esille pohdintaa siitä, että voisiko jatkossa työpaikoilta saada tuotua kattavammin työvälaineitä myös kotitoimistolle. Tähän liittyen voisi selvittää, onko maaseudulla kysyntää ergonomisia työtuoleja ja sähköpöytiä maaseutuasunnolle kuljettavasta ”kalustepankista”, josta voi lainata / vuokrata lyhytaikaiseen etätyötarpeeseen kalusteita.

Vaikka moni oli tyytyväinen nykyisiin työskentelytiloihinsa maaseudulla, oli joukossa myös niitä, jotka toivoivat jonkinlaisia yhteiskäyttöisiä etätyötiloja asuntonsa läheisyyteen. He, joilla oli kokemusta yleisistä etätyötiloista, pitivät tärkeinä niiden helppokäyttöisyyttä ja kohtuuhintaisuutta. Olisiko alueilla, joissa yleisistä etätyötiloista on pulaa, jonkin matkailupalveluyritysten mahdollista rakentaa palvelumallia, jossa hotellit ja muut majoitusliikkeet vuokraavat netin kautta joustavasti varattavia etätyötiloja. Voisiko myös julkisyhteisöjen omistamat leirikeskukset ja vastaavat vajaakäyttöiset tilat saada nykyistä enemmän käyttöön monipaikkaista asuamista ja etätyömahdollisuuksia avaamalla. Syntyvistä siivous-, auraus-, lämmitys- ja muista kuluista huolimatta tämän kaltaisia mahdollisuuksia olisi syytä tutkia.

4.5 Tietoliikenneyhteydet

Toimivat tietoliikenneyhteydet nähtiin poikkeuksetta tärkeinä etätyön tekemiselle maaseudulta käsin. Valokuituyhteys nousi esille keskeisenä säännöllisen etätyönteon mahdollistavana tekijänä.

Tietoliikenneyhteyksien merkittävyys on noussut vahvasti esille myös muissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Vetovoimana Monipaikkaisuus -hankkeen tuloksissa nostettiin esille tietoliikenneyhteyksien selvittäminen ja mahdollinen kehittäminen. (Naturpolis oy, 2021) Myös muualla tietoliikenneyhteyksien merkitystä tai niiden puutteita on nostettu esille monipaikkaisuuden ja etätyön mahdollistamisessa. (Maaseuduntulevaisuus, 2021; Pitkänen & Strandell 2018; Haukkala, 2011; Huovari, Vihinen, Kotavaara, Härmälä, 2020)

4.6 Palvelut

Palveluihin liittyvinä kehittämistarpeina esille nousivat kiinteistöhuollon palvelut, kuten lumenauraus ja muu teiden kunnossapito. Lisäksi jätehuolto koettiin puutteelliseksi. Etenkin lajittelupisteiden vähäisyys ja yksipuolisuus aiheuttivat haasteita kierrättämiselle. Monipaikkaisuudesta aiheutuvat päästöt ovat yksi ilmiön keskeisistä haasteista, joka tulisi ratkaista, jotta ilmiötä voidaan toteuttaa laajemmassa kuvassa kestävästi. (Haukkala, 2018)

Terveyspalveluiden saatavuus maaseudulla koettiin haasteeksi. Moni myös huolehti siitä, miten maaseudulla asuminen tai ajanvietto onnistuu vanhetessa tai jos oman terveyden kanssa tulee ongelmia. Samaten esiin nousi pohdintoja, miten esimerkiksi tulevaisuudessa mahdollisesti tarvittavat neuvolapalvelut järjestyvät maaseutualueilla tai terveyspalvelut monipaikkaisessa elämässä ylipäättään. Suomen ympäristökeskuksen Monipaikkainen Sote- hankkeessa todettiin, että Suomessa tiedonsaanti terveyspalveluista on heikolla tasolla, mikä ei osaltaan lisää monipaikkaisuutta.

Kuitenkin monipaikkaisuuden lisääntymisen on tutkittu mahdollistavan kattavampien terveyspalveluiden toteuttamisen maaseutualueilla, mikäli myös kausiväestö otetaan huomioon potentiaalisena palveluja käyttävänä ryhmänä näillä alueilla. On kuitenkin huomattava, että on alueellisia eroja asukasmääriin ja -tiheyksiin liittyen, mikä vaikuttaa toteutettavien palvelujen kustannuksiin ja sitä kautta niiden toteutumiseen tai toteutumattomuuteen. Alueelliset erot tulisi huomioida ja pyrkiä räätälöimään palvelut alueellisten tarpeiden ja tilanteiden mukaan. (Lehtonen, Muilu, Vihinen, 2019) Jos terveydenhoidon palvelut eivät olisi sidottu vain yhteen kuntaan, se voisi edistää monipaikkaisuutta ja etätyötä maaseudulla. Sama koskenee neuvola-, päiväkotij- ja koulupalveluita.

Niin kutsutut vaihtoehtoiset palvelumuodot eli etä-, liikkuvat- ja yhteiskäyttöiset palvelut kiinnostivat useampia haastateltuja. Etenkin erilaisten yhteiskäyttöisten välineiden ja työkalujen vuokraus herätti kiinnostusta. Monia kiinnostaisi mahdollisuus välineiden satunaiseen käyttöön, eivätkä pitäneet mielekkäänä hankkia itse jokaista harvoin tarvittavaa työkalua tai välinettä. Tämän osalta tulisi selvittää tarkemmin aluekohtaisia välinetarpeita ja mahdollisuuksia niihin liittyen. Yhteiskäyttöisten välineiden vuokraaminen on saanut kannatusta myös esimerkiksi LAB ammattikorkeakoulun Maallemuuttajat 2030- hankkeen yhteydessä toteutetussa asukaskyselyssä. (LAB ammattikorkeakoulu, 2019)

Palvelujen suhteen esille nousi myös paikoin epäselvä tai puutteellinen ohjeistus ja informointi. Asukkaat kokivat haasteelliseksi löytää tietoa joistakin palveluista. Tämä pitäisi huomioida kunnissa ja miettiä miten he voivat tarjota helposti saatavaa tietoa tai neuvonta palveluita niin vakituisille kuin vapaa-ajan asukkaillekin. Maaseudun monipaikkaisen asumisen, yrittämisen ja etätyöskentelyn edistämisen keinot Pohjois-Pohjanmaalla (MOPPI)-hankkeen edetessä toteutettavissa kuntakyselyissä olisi syytä selvittää, mikä mahdollisuus kunnilla on kohdentaa palveluja monipaikkaisia eläjiä ajatellen.

Haastattelussa esiin nousi esille vähäiset latauspisteet autoille. Tulevaisuudessa ajoneuvojen vaihtoehtoisten käyttövoimaratkaisujen yleistymisen (esim. sähkö, bio-kaasu, vety) tulee aiheuttamaan uusia palvelutarpeita myös maaseudulle. Jos esim. latauspisteiden kysyntään ei pystytä vastaamaan, se tulee todennäköisesti ohjaamaan asukas- ja asiakasvirtoja muualle.

Lisäksi monipaikkaisuuteen ja maaseudulla asumiseen liittyvien palvelujenkin yhteydessä korostui, että tarvittavat palvelut maaseudulla vaihtelevat sen mukaan, asuuko siellä vakituisesti tai paljonko siellä viettää aikaa. Monet, jolla oli asunto myös kaupungissa, pystyivät saamaan tarvitsemansa palvelut suurelta osin kaupungista, eivätkä siksi kaivanneet kaikkia vastaavia palveluita maaseudulle. Suhde maaseudulla tarvittaviin palveluihin oli erilainen kuin heillä, jotka asuivat maaseudulla vakituisesti. Tämä olisi hyvä huomioida myös palveluja kehitettäessä.

4.7 Vapaa-aika

Vapaa-aikaan liittyvistä palveluista pidettiin tärkeinä erilaisia luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia niin kävellen, pyöräillen kuin hiihtäen. On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että kaikille luonto ja sen tarjoamat mahdollisuudet eivät ole riittävä syy viettää enemmän aikaa tai siirtyä asumaan pysyvämmiin maaseudulla. Moni haastateltavista toi esille, että he haluavat pitää aktiivisen kytköksen myös kaupunkiin sen tarjoamien palveluiden ja vapaa-ajan viettomahdollisuuksien takia. Tästä huolimatta keskeinen kohderyhmä monipaikkaisesti elävien ja maaseudulla asuvien kohdalla on juuri luonnossa viihtyvät ihmiset.

Vapaa-aikaan liittyvät tapahtumat ja yhteisöllisyys koettiin useimmiten tärkeiksi. Niistä myös toivottiin parempaa tiedotusta. Niin kunnan kuin paikallisten yhdistystoimijoiden ja tapahtumajärjestäjien olisi syytä pohtia, miten tiedottamalla voidaan tavoittaa mahdollisimman laajasti kunnan vakituisia ja vapaa-ajan asukkaita. Sosiaalisen median kanavat korostuivat vapaa-ajan yhteisöllisyyteen liittyvien tapahtumien osalta. Toimivilla yhteisöillä ja niiden järjestämällä tapahtumilla voi olla keskeinen rooli maaseutukuntien elinvoiman ylläpitämisessä ja kehittämisessä. (Maaseutuverkosto, 2018)

Lapsille ja nuorille tarkoitettujen vapaa-ajan toimintojen puute tuli haastateluissa esille pito- ja vetovoimaa vähentävänä seikkana. Tämä on tärkeä asia ottaa huomioon, jos lapsia ja nuoria halutaan mukaan maaseutujen yhteisöihin ja juurtumaan alueille. Teknologian tarjoamia mahdollisuuksia voisi tutkia myös tämän kohderyhmän osalta. Voisiko lapsillekin olla tarjolla esimerkiksi virtuaalijumppaa tai etä-muskareita? Tai voitaisiinko liikkuvia palveluita hyödyntää myös erilaisten harrastusten tai muun vapaa-ajan toiminnan osalta?

Osalla haastateltavista oli kokemusta etänä tarjottavien kulttuuripalveluiden käytöstä. Jos tulevaisuudessa monipaikkaista asumista tukevien ja siihen sisältöä tarjoavien paikkariippumattomien etätapahtumien (esim. kulttuuritapahtumat, harrastukset) tarjonta ja niihin osallistuminen yleistyy, on syytä pohtia mikä vaikutus tällä on paikallisiin kulttuuri- ja vapaa-ajan tapahtumiin kohdistuvaan kysyntään.

Haastateluissa pohdituttamaan jäivät muualta Suomeen muuttaneen perheen kokemat haasteet päästä osaksi maaseudun paikallisyhteisöä ja saada tietoa alueen palveluista. Jos halutaan edistää työperäistä maahanmuuttoa ja juurruttaa muualta muuttavia myös maaseudulle, monikielisten palveluiden ja asukasviestintään tulee kiinnittää huomiota.

4.8 Vapaa sana

Maaseudun vetoimatekijöitä oli lukuisia. Pääasiassa ne painottuivat luontoon ja asuinmukavuuteen liittyviin asioihin. Luonnon tarjoamat elämykset, vapaus ja oma rauha nousivat esille vastauksissa. Samankaltaisia mielikuvia maaseudusta on nousut esille myös esimerkiksi Maaseutubarometri 2020-tuloksissa. (Maaseutubarometri 2020)

Vastaukset yleisiin asioihin, jota monipaikkaisuuteen ja maalla asumiseen liittyy, vaihtelivat yhteiskunnan rakenteellisista asioista arkisempiin oman elämän rytmittämistä koskeviin asioihin. Vastaukset liittyivät pääasiassa asumiseen, työnteekoon ja palveluihin.

Monimuotoisen monipaikkaisuuden ja maaseudulla asumisen edistämistä pidettiin tärkeänä, mikäli Suomessa halutaan pitää koko maa asuttuna. Pohdintaa syntyi myös monipaikkaisuus-ilmion vaikutuksista työelämään. Esimerkiksi ideoita siitä, miten kansalaiset voisivat hyödyntää omaa osaamistaan maaseutualueiden kehittämisessä, nousi esille. Monipaikkaisuuden muotojen ja siihen liittyvien lieveilmiöiden tunnistamisessa tarvitaan uudenlaista ja ennakkoluulotonta ajattelua. Useampi myös toi esille pohdintaa siitä, voisiko maaseudun vapaa-ajan asutokunnilla olla jonkinlainen verotusoikeus, jotta verotulot jakautuisivat tasaisemmin maaseudun ja kaupungin välillä.

Yleisesti vastaajat kokivat monipaikkaisuuden ilmiöksi, josta parhaassa tapauksessa hyötyvät niin yksilöt kuin yhteiskuntakin.

4.9 Asukashaastattelujen johtopäätökset

Tässä luvussa on nostettu esille joitakin yleisiä johtopäätöksiä asukashaastattelujen tuloksiin liittyen. Ensinnäkin, maaseudun monipaikkaisuus on ilmiönä moninainen. Vaikka asukashaastattelujen otanta oli suppea, niin vasauksissa tuli esille lukuisia erilaisia maaseudun monipaikkaisuuteen kytkeytyviä asumismuotoja ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Siksi monipaikkaisuuden ja etätyön edistämiseksi olisi tärkeää tunnistaa eri kohderyhmät ja heidän erilaiset asumis- ja palvelutarpeensa. Alueiden ja kuntien pito- ja vetovoimatekijöiden sekä kohderyhmien tunnistaminen on tarpeen ja mahdollistaa erilaiset monipaikkaisuuteen kytkeytyvät kunta- ja aluekohtaiset toimenpideprofiilit.

Monipaikkaisuus ja etätyö on laaja yhteiskunnallinen ilmiö. Siksi maaseutuun kytkeytyvässä monipaikkaisuudessa on hyödyllistä tunnistaa yleiset tulevaisuustrendit ja niiden mahdollisuudet, kuten osaja- ja työvoimatarpeeseen vastaaminen sekä Suomeen muuttavat uudet asukkaat ja heidän odotuksensa. Myös liikkumistapojen muutokset (käyttövoimamuutokset, yhteiskäyttöisten ratkaisujen lisääntyminen) ja kestävä kehitys tukevan monipaikkaisuuden edistäminen (esim. yhteiset etätyötilat) kannattaa huomioida, kuten myös etäpalveluiden ja vapaa-ajan tapahtumien verkkototeutusten vaikutukset maaseudun palveluihin ja paikallisyhteisöihin. Parhaimmillaan maaseudun monipaikkaisuus on ilmiö, joka hyödyttää ja voimaannuttaa niin yksilöä, paikallisyhteisöjä kuin yhteiskuntaakin.

Kiitokset

Kiitokset asukashaastatteluihin osallistuneille ajastanne ja ajatuksistanne.

Kiitokset seurantaryhmälle asiantuntevista näkemyksistänne.

Kiitokset hanketta rahoittavalle Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Lähteet

Julkaisut, aikakaus- tai sanomalehtiartikkelit

Ahola, H. (26.4.2021) Lumilautailua palavereiden lomassa. Kaleva. s.6-7.

Elisa. (7.7.2021). Tutkimus: Näin yrityksissä työskennellään kesän jälkeen – viisi asiaa, jotka ovat yrityspäättäjien pöydällä juuri nyt. https://elisa.fi/yhtiotieto/uutishuone/tiedotteet/tutkimus:-n%C3%A4in-yrityksiss%C3%A4-ty%C3%B6skennell%C3%A4n-kes%C3%A4n-j%C3%A4lkeen-%E2%80%93-viisi-asiaa,-jotka-ovat-yritysp%C3%A4tt%C3%A4jien-p%C3%B6yd%C3%A4ll%C3%A4-juuri-nyt/13150254638691/?utm_source=KL&utm_medium=blog&utm_campaign=sisaltomarkkinointi_2021. Viitattu 20.8.2021.

Finto.fi, 2021. Käsitteet, hajautettu työ. <https://finto.fi/ysa/fi/page/Y185596>. Viitattu 20.8.2021.

Haila, K.; Hirvonen, T.; Kahila, P.; Rausmaa, S; Tiittanen, N. & Toivanen, M. (2021). Maaseutupolitiikan neuvoston arviointi 2016-2020. Maa- ja metsätalousministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162921/MMM_2021_3.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Viitattu 20.8.2021.

Haukkala, T. 2011. Monipaikkaisuus ilmiö ja tulevaisuus, Sitran selvityksiä 54. <https://media.sitra.fi/2017/02/27172901/SelvityksiC3A454-2.pdf>. Viitattu 20.8.2021.

Huovari, J.; Härmälä V.; Kotavaara O. & Vihinen, H. 2020. Monipaikkaisuuden tunnistaminen muuttaa väestö- ja aluekehityksen kuvan Suomessa, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 7/2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162147/7-2020-Monipaikkaisuuden%20tunnistaminen%20muuttaa%20v%C3%A4est%C3%B6-%20ja%20aluekehityksen%20kuvan%20Suomessa.pdf?sequence=5>. Viitattu 20.8.2021.

Krogerus, M. 2021. Laura Matikaisen työt hoituvat Pihlputaalta Belgiaan – monipaikkaisuus vaatii itsekuria ja tasapainoa. Yleisradio, 7.8.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12050976>. Viitattu 20.8.2021.

Kuhmonen, T.; Kumpulainen, K.; Lehtonen O.; Luoto, I.; Lyytimäki, J.; Matthies, A.; Moision, S.; Sinerva-Niskanen, H.; Teräs, J. & Vihinen, H. (10.3.2020). Maaseutu kesätyömurroksen tuulenhalkojaksi. Maaseutupolitiikan neuvosto. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uploads/MANE-raportit/Maaseutupolitiikan-strategia-vuosille-2021-2027-FINAL.pdf>. Viitattu 20.8.2021.

LAB-ammattikorkeakoulu. joulukuu 2019. Asukaskyselyn tuloksia Lainatavaroista, yhteiskäyttötiloista ja maaseudun palveluista. Maallemuuttajat 2030-hanke. https://lab.fi/sites/default/files/2020-02/Asukaskyselyn%20tuloksia_Lainatavaroista%20yhteisk%C3%A4ytt%C3%B6tiloista%20ja%20maaseudun%20palveluista.pdf. Viitattu 20.8.2021.

Lehtonen, O.; Muilu, T. & Vihinen, H. 2020. Monipaikkaisuus maaseudun terveyspalveluiden mahdollistajana. Maaseudun uusi aika 2/2019. <http://www.muilehti.fi/wp-content/uploads/2019/09/MUA-2019-2-Lehtonen-Muilu-Vihinen.pdf>. Viitattu 20.8.2021.

Luoma-aho, L. (20.3.2021). Toimisto 1726-2020. Helsingin sanomat. D10-D13.

Löytömäki, S. 2021. Selvitys: Kaksoiskuntalaisuus toisi merkittäviä verotuloja suosituille mökkikunnille – Uusimaa jäisi uudistuksessa tappiolle. Helsingin sanomat, 27.5.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008005740.html>. Viitattu 20.8.2021.

Maaseudun tulevaisuus. 2021. Pääkirjoitus: Etätyö muokkaa koko yhteiskuntaa. Maaseudun tulevaisuus, 8.2.2021. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/puheenaiheet/paakirjoitus/artikkeli-1.1309889>. Viitattu 20.8.2021.

Maaseutupolitiikan neuvosto, Luonnonvarakeskus & Maa- ja metsätalousministeriö. 2020. Maaseutubarometri 2020 tutkimusraportti osa 1. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uploads/MANE-raportit/Maaseutubarometri-taitettu-diasetti-osa-1-julkaisu-FINAL-17062020-paivitetty.pdf> . viitattu 20.8.2021.

Maaseutupolitiikan neuvosto. Heinäkuu 2020. Maaseutupolitiikan politiikkasuositukset 2020:3. Harvaan asuttujen alueiden elinvoimaisuus rakentuu yhdessä hyvinvointia edistämällä. <https://www.maaseutupolitiikka.fi/uploads/MANE-politiikkasuositukset/Maaseutupolitiikan-politiikkasuositukset-3-2020-SOIHTU-luonnos.pdf>. Viitattu 20.8.2021.

Maaseutuverkosto. (4.12.2018) Yhteisöllisyys voimavarana CLLD-toiminta yhteisöjen tukena. CLLD2030-leirin raportti. <https://drive.google.com/file/d/12Jqg79YSNu9hU2vSsqPUcEQcSyrU8Ih/view>. Viitattu 20.8.2021.

Mainio, T. (4.3.2021) Reportaasi: Pysyvästi lomaparatiisiin. Kauppalehti B12-B15. MDI. (18.8.2021) Monipaikkaisuuden ja paikkariippumattoman työn potentiaali Kuhmossa ja Kainuussa. <https://www.mdi.fi/referenssit/monipaikkaisuuden-ja-paikkariippumattoman-tyon-potentiaali-kuhmossa-ja-kainuussa-fin/>. Viitattu 20.8.2021.

Metso, J. (1.8.2021). Hybridiläisten elämää. Helsingin Sanomat, B1-B6.

Murtovaara, H. (22.2.2021) Kalajoella loma-asuntoja vakituiseen asumiseen. Kaleva. s.7.

Muutostaito Oy. 2021. Etätyö ja hybridityö. <https://www.muutostaito.fi/etatyo/>. Viitattu 20.8.2021.

Naturpolis. 2021. Vetovoimana monipaikkaisuus loppuraportti. Koillis-Suomen kehittämisyhtiö Naturpolis Oy.

Niinimäki, K. 2021. Kesämökkeilijöiden vaikutukset kaksoiskuntalaisina ja muuten maakuntien talouksiin. Jyväskylän yliopisto, Informaatioteknologian tiedekunta.

<https://www.jyu.fi/it/fi/tutkimus/julkaisut/kesamokkeilijoiden-vaikutukset-kaksois-kuntalaisina-ja-muuten-maakuntien-talouksiin.pdf>. Viitattu 20.8.2021.

Ojala, S. 2009. Työ hajautuu – missä käsitteiden rajat. Työelämän tutkimus 2/2009. Saatavilla: <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87461>. Viitattu 20.8.2021.

Passoja, A. 2021. Engmanin perhe muutti lumen perässä Vantaalta Sallaan – Itä-Lapissa on ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin enemmän tulijoita kuin lähtijöitä. Yleisradio, 11.12.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11690631>. Viitattu 20.8.2021.

Pitkänen, K. & Strandell, A. (2018) Suomalaisen maaseudun monipaikkaisen asumisen muodot ja tulevaisuuden kehitys. Maaseudun uusi aika 2-3, 2018. <http://www.mua-lehti.fi/wp-content/uploads/2018/10/pitkanen-ja-strandell.pdf>. Viitattu 20.8.2021

Raita-aho, S. 2021. Tutkimus: valtaosa suomalaisista haluaisi tehdä etätöitä tulevaisuudessakin, mutta vain harva päivittäin. Helsingin sanomat, 1.6.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000008016894.html>. Viitattu 20.8.2021.

Ruralia-instituutti. 2021. Etelä-Savo monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi 2019-2021. Helsingin yliopisto. <https://researchportal.helsinki.fi/fi/projects/south-savo-a-forerunner-in-multiple-dwelling-20192021>. Viitattu 20.8.2021.

Rättilä, M. (31.3.2021). Virpiniemestä voi tulla myös vakituisen asumisen alue. Kaleva. s.10.

Suomen ympäristökeskus. 2021. Kaupunki-maaseutu luokitus. Liiteri avoin tietopalvelu. <https://liiteri.ymparisto.fi/>. Viitattu 20.8.2021.

Suomen ympäristökeskus. 2021. Elinvoimainen ja kestävä monipaikkainen suomi (VN TEAS Monipaikkaisuus). https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Elinvoimainen_ja_kestava_monipaikkainen_Suomi_VN_TEAS_Monipaikkaisuus. Viitattu 20.8.2021

Suomen ympäristökeskus. 2020. Monipaikkainen sote? Monipaikkainen elämäntapa ja maaseudun sote-palveluiden järjestäminen. <https://www.syke.fi/hankkeet/monisote>. Viitattu 20.8.2021.

Tepa-termipankki, käsitteet, liikkuva työ. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/liikkuva%20ty%C3%B6>. Viitattu 20.8.2021.

Tilastokeskus, Käsitteet, Etätö. <https://www.stat.fi/meta/kas/etatyo.html> . Viitattu 20.8.2021.

Torppa, T. (4.5.2021) Lennätin on toimisto, jossa työskentelee eniten väkeä loma-aikoina. Kauppalehti. s.6.

Torppa, T. (2.3.2021) Uuden ajan työtilat, kaupat ja kaupungit. Kauppalehti. s.10.

Torppa, T. (6.10.2020) Yhteistyötilojen uudet paikat. Kauppalehti. s.10.

Työsuojeluhallinto. 2021. Joustotyöaika. [https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/tyo-
aika/joustotyoaika](https://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/tyo-
aika/joustotyoaika). Viitattu 20.8.2021.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. 2020. Alueellisen liikkuvuuden ja monipaikkaisuuden mahdollisuudet ja seuraukset. Pellervon taloustutkimus PTT, Luonnonvarakeskus, Oulun yliopisto, Forefront Oy. [https://tietokayttoon.fi/-/alueellisen-
liikkuvuuden-ja-monipaikkaisuuden-mahdollisuudet-ja-seuraukset](https://tietokayttoon.fi/-/alueellisen-
liikkuvuuden-ja-monipaikkaisuuden-mahdollisuudet-ja-seuraukset). Viitattu 20.8.2021.

Valtiovarainministeriö. 2018. Millaista monipaikkaisuutta Suomeen -Selvitys kaksoiskuntalaisuudesta. [https://vm.fi/documents/10623/6391674/03+2018+VM+Kak-
soiskuntaselvitys_160118.pdf/20940e5a-3b64-42a5-b895-
5e7c32528792/03+2018+VM+Kaksoiskuntaselvitys_160118.pdf?t=1516175235000](https://vm.fi/documents/10623/6391674/03+2018+VM+Kak-
soiskuntaselvitys_160118.pdf/20940e5a-3b64-42a5-b895-
5e7c32528792/03+2018+VM+Kaksoiskuntaselvitys_160118.pdf?t=1516175235000). Viitattu 20.8.2021

Valtiovarainministeriö. 2021. Monipaikkainen työ ja sen potentiaali – kysely. [https://vm.fi/documents/10623/302994/Monipaikkainen+ty%C3%B6+ja+sen+poten-
tiaali+%E2%80%93virastokyselyn+tulokset.pdf/d18f3777-d6a8-de56-f1f2-
c5344fb9d555/Monipaikkainen+ty%C3%B6+ja+sen+potentiaali+%E2%80%93viras-
tokyselyn+tulokset.pdf?t=1616596283400](https://vm.fi/documents/10623/302994/Monipaikkainen+ty%C3%B6+ja+sen+poten-
tiaali+%E2%80%93virastokyselyn+tulokset.pdf/d18f3777-d6a8-de56-f1f2-
c5344fb9d555/Monipaikkainen+ty%C3%B6+ja+sen+potentiaali+%E2%80%93viras-
tokyselyn+tulokset.pdf?t=1616596283400). Viitattu 20.8.2021.

Valtiovarainministeriö. (26.5.2021). Tiedote: Työnteon tavat uudistuvat – monipaikkaisen työn edistämisen linjaukset on hyväksytty. [https://valtioneuvosto.fi/-
/10623/tyonteon-tavat-uudistuvat-monipaikkaisen-tyon-edistamisen-linjaukset-on-
hyvaksytty-](https://valtioneuvosto.fi/-
/10623/tyonteon-tavat-uudistuvat-monipaikkaisen-tyon-edistamisen-linjaukset-on-
hyvaksytty-). Viitattu 20.8.2021.

Valtiovarainministeriö. 2020. Virastokyselyn tuloksia monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus. Alueellisen uudistamisen – strategiahanke. [https://vm.fi/docu-
ments/10623/2194743/Virastokyselyn+tuloksia+5.2.2020.pdf/ee287e26-d107-92ea-
fbdb-4d2cd7555695/Virastokyselyn+tuloksia+5.2.2020.pdf/Virastokyselyn+tulok-
sia+5.2.2020.pdf?t=1608206622911](https://vm.fi/docu-
ments/10623/2194743/Virastokyselyn+tuloksia+5.2.2020.pdf/ee287e26-d107-92ea-
fbdb-4d2cd7555695/Virastokyselyn+tuloksia+5.2.2020.pdf/Virastokyselyn+tulok-
sia+5.2.2020.pdf?t=1608206622911). Viitattu 20.8.2021.

Vuorinen, T. 2020. Yrityksen suhtautuminen etätyöskentelyyn Covid-19 pandemian vaikutus työntekemisen muotoihin. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/354383/tarja%20vuorinen.pdf?se-
quence=2](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/354383/tarja%20vuorinen.pdf?se-
quence=2). Viitattu 20.8.2021.

Wasenius, A. (29.11.2020) Etätyötä pellon laidalla. Helsingin sanomat. D2-D4.

Sähköinen tutkimusaineisto

Kantar & Suomen yrittäjät. 2021. Työelämägallup: Tutkimus monipaikkatyöstä työlisille Suomessa. [sähköinen tutkimusaineisto]. Haettu osoitteesta https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/tyoelamagallup_tammikuu_2021_etatyo.pdf.

Verkkosivut

Frantti, A. 2021. Kylälle asumaan -illat kutsuvat tutustumaan etänä kyliin ympäri Suomen! Suomen kylät ry. 31.3.2021. [https://suomenkylat.fi/kylalle-asumaan-illat-
kutsuvat-tutustumaan-etana-kyliin-ympari-suomen/](https://suomenkylat.fi/kylalle-asumaan-illat-
kutsuvat-tutustumaan-etana-kyliin-ympari-suomen/). Viitattu 20.8.2021

HybridiSuomi. 2021. Hyvän elämän mahdollisuuksia kaikkialla Suomessa.
<https://hybridisuomi.fi/>. Viitattu 20.8.2021.

Muut lähteet

Ympäristöministeriö. 2021. Uusi kaava- podcast 6. jakso: Yhteisöllisyyttä ei voi asentaa – se syntyy asukkaista. <https://ym.fi/uusikaava>. Viitattu. 20.8.2021.

Kansikuva

©maaseutuverkosto, Heli Sorjonen

Liite 1. Esimerkki asukashaastattelujen kysymyspatteristosta

Esimerkki MOPPI-hankeen asukashaastattelujen kysymyspatteristosta. Kysymysrun-
gosta poikettiin ja lisäkysymyksiä esitettiin tarvittaessa. Vastaukset saattoivat linkit-
tyä useampaan teemaan ja kysymykseen.

1. Yleiset kysymykset

- Haastateltavan ikäryhmä?
  - a) 18-25-vuotias
  - b) 26-35-vuotias
  - c) 36-45-vuotias
  - d) 46-55-vuotias
  - e) yli 56-vuotias
- Asuuko samassa taloudessa alle 18-vuotiaita huollettavia?

2. Asuminen

- Missä kunnassa vakituinen asunto sijaitsee?
- Missä kunnassa vapaa-ajan asunto sijaitsee?
- Onko käytössä oleva vapaa-ajan asunto: oma/vuokrattu/sukulaisen tai per-
heenjäsenen/muu yhteiskäyttöinen?
- Oletko harkinnut vapaa-ajan tai vakituisen asunnon vuokraamista eteenpäin?
miksi et/kyllä
- Kauanko vapaa-ajan asunto on sijainnut maaseudulla?
- Miten ajanvietto jakautuu vakituisen- ja vapaa-ajan asunnon välillä?
- Mikä voisi lisätä vapaa-ajanasunnolla/maaseudulla vietettyä aikaa?
- Vietätkö monipaikkaista elämää ympärivuotisesti?
- Mikä voisi tehdä monipaikkaisesta asumisesta ympärivuotista?
- Mistä monipaikkainen asuminen johtuu?
- Koetko, että maaseudun ja monipaikkaisuuden medianäkyvyydellä (tv-ohjel-
mat, artikkelit, some-vaikuttajat) on ollut vaikutusta monipaikkaiseen elämään
kohdallasi? Tai vaikutuksia näkemyksiisi maaseudulla asumisesta/ ajanvie-
tosta?
- Onko maaseudulle helppo tulla ulkopaikkakuntalaisena?
- Mitä etuja maaseudulla vapaa-ajan asumisessa on havaittu?
- Mitä haittoja maaseudulla vapaa-ajan asumisessa on havaittu? (nyt tai tulevai-
suudessa edessä)

3. Liikenneyhteydet

- Millä liikut asuntojen välillä? Mikä auttaisi asuntojen välillä liikkumista?
- Millä liikut kaupungin / maaseudun välillä? Mikä helpottaisi kaupungissa käy-
mistä?
- Yleiset ajatukset:
  - o julkinen liikenne
  - o kevytliikenne
  - o yksityisautoilu
  - o mahdolliset vesireitit

4. Työnteko

- Missä konkreettinen työpaikka sijaitsee? Etäisyys asunnolta sinne
- Millä kuljet työmatkat?
- Teetkö etätöitä tai oletko tehnyt etätöitä maaseudulta käsin?
- Teetkö konkreettista työtä maaseudulla käsin?
- Mitä etuja tai haittoja olet havainnut etätyöskentelyssä maaseudulta käsin? esimerkiksi koskien
  - o Yhteyksiä
  - o yhteisöllisyyttä
  - o työskentelytiloja
- Mikä lisäisi & helpottaisi etätyöntekoa/konkreettisen työntekoa maaseudulta käsin?
- Onko vapaa-ajan asunnossa erikseen etätyölle varattua työskentelytilaa?
- Oletko käyttänyt erillisiä esim. kunnan tarjoamia etätyöskentelylle varattuja tiloja maaseudulla? Olisiko sellaisille tarvetta?
- Jos työ itsessään ei olisi esteenä niin kuinka kauan viettäisit aikaa maaseudulla/vapaa-ajanasunnolla?

5. Tietoliikenneyhteydet

- onko riittävät? (vapaa-aika ja työnteko)
- voisiko yhteyksien parantaminen lisätä etätyöohalukkuutta?
- Kuinka merkittävänä pidät etätyön tai ylipäättään maaseudulla ajanvieton kannalta tietoliikenneyhteyksiä?

6. Palvelut

- Minkälaisia palveluilta käytät nykyisin maaseudulla?
- Minkälaisia palveluita toivoisit lisää/kehittävän?
  - o julkiset (esim. koulut, päiväkodit, terveydenhuolto, kirjasto...)
  - o yksityiset (esim. ravintolat, kaupat, hyvinvointi, harrastukset...)
  - o liikenteen palvelut (esim. julkinen liikenne, tankkaus/latauspisteet...)
  - o asumiseen liittyvät palvelut (esim. kiinteistöhuolto, vesi- ja jätehuolto, energiamuodot, lumenauraus...)
  - o vapaa-ajan palvelut (harrastukset, kauppa, hyvinvointi...)
- Oletko käyttänyt tai koetko tarvetta ns. vaihtoehtoisille palvelumuodoille maaseudulla?
  - o etäpalvelut
  - o liikkuvat palvelut
  - o yhteiskäyttöiset palvelut
  - o tilauspalvelut

7. Vapaa-aika

- Miten vietät vapaa-aikaa maaseudulla?
- Miten vapaa-ajan viettoa voitaisiin tukea maaseudulla?
- Miten koet paikallisen yhteisöllisyyden, järjestötoiminnan ja tapahtumat? saako tietoa tarpeeksi?

8. Vapaa sana

- Mitä ajatuksia monipaikkainen elämä maaseudulla yleisesti sinussa herättää?
- Millaisena näet oman monipaikkaisen elämän tulevaisuudessa maaseudulla?
- Luopuisitko monipaikkaisuudesta?
- Mitä pidät maaseudun vetovoimatekijöinä?
- Muuta mieleen tulevaa?

**KERTTU SAALASTI
INSTITUUTTI**
**OULUN
YLIOPISTO**

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin